

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Tanító és Óvóképző Kar

Hogyan legyen érték a tudás, ott, ahol nem érdem a tanulás?
Hátrányos helyzetű gyermekek motiválása

Témavezető:
Dr. habil. Hercz Mária
egyetemi docens

Joóné Fekete Anett
tanító szakos hallgató

2024

Tartalom

Bevezető	3
1. Szakirodalmi összegzés	6
1.1. Hátrányos helyzetű gyermekek	6
1.2. A szociális kompetencia, a vállalkozóképesség és a szociális vállalkozóképesség és a tanulási motiváció.....	7
1.3. UKids nemzetközi program.....	10
2. A kutatás jellemzői	12
2.1. A kutatás célja, kérdései és hipotézisei	12
2.1. A minta bemutatása	15
2.2. A kutatás módszertani keretei.....	17
2.3. A kutatás folyamata	25
3. Eredmények bemutatása	27
3.1. A „VilágutazÓra”, mint pedagógiai eszköz	27
3.1.1. DIFER mérés	27
3.1.2. Tanulási motiváció kérdőív résztesztjeinek bemutatása.....	28
3.1.3. Pedagógiai jellemzése, változások bemutatása	31
3.1.4. Megfigyelés	37
3.2. Pedagógiai programba beépíthetőség vizsgálata szakértői interjúk elemzésével és a szülők tanulást segítő attitűdjének megfigyelése alapján	44
4. Összegzés	46
Záró gondolatok.....	48
Irodalom	50
MELLÉKLETEK	52
Tartalomjegyzék	52

Bevezető

Az oktatási intézményekben számos olyan gyermekkel találkozni, akik hátrányos helyzetű vagy alacsonyan iskolázott családokban élnek. Az esetek többségében a szülők nem szolgálnak pozitív példaként a gyermekek számára tanulás tekintetében. Egyrészt, mert sokat dolgoznak a család fenntartása érdekében, így nehezen találnak alkalmat arra, hogy a gyermekük iskolával kapcsolatos motiválását segítsék. Másrészt ők maguk sem viseltetnek jó szívvvel a közoktatás iránt. A saját szocializációjukban sem volt érték a tanulás, így a gyermekek is ebben a miliőben nőnek fel. Előfordul, hogy az érintettek saját településüket is alig hagyják el. Az átlagosnál szűkebb világgéppel rendelkeznek. Esetenként alig rendelkeznek információval arról, hogy milyen az élet más településen, vagy milyen lehetőségeik lehetnének, vagy egyáltalán, hogy hogyan működik a világ. A saját élethelyzetüket tekintik általánosnak az egész emberiségre tekintve. Nem meglepő tehát, hogy nem igazán rendelkeznek semmiféle motivációval, sokuknak nincsenek valódi céljaik és vágyaik sem. Ezek a tanulók nagyrészt végigszenvedik az általános iskolát, majd a középiskolát félbehagyva dolgozni kezdenek.

Az osztályokban egyre nagyobb arányban fordulnak elő ilyen gyermekek, sokan közülük ráadásul SNI és BTMN státusszal rendelkező diákok, akik helyzetükből adódóan plusz motivációt igényelnek. A fent említett tanulókkal a tanórákon kívül gyógypedagógus és fejlesztő pedagógus foglalkozik, általában heti egy alkalommal, súlyos esetekben heti kettőben. A fejlesztő pedagógusok leterheltek, és nagy létszámú csoportokkal dolgoznak, melyekben a tantárgyi különbségeket igyekeznek minimalizálni. Ám a különleges bánásmódot nem igénylő, hátrányos helyzetű gyermekek csak a tanító segítségére számíthatnak.

Ezen gyermekek állapotának javítása megglátásom szerint a megfelelő tanulási motiváció kialakításával nagyban segíthető. Tapasztalatom szerint a jelenlegi eszköztárunk mellé szükséges valami, amivel emocionálisan is támogathatjuk a gyermekeket.

Magyarországon viszonylag kevés olyan program, könyv létezik, amely abban segítene a pedagógusoknak, hogy eredményesen fejlesszék a szociális kompetenciákat (Zsolnai, 2006). Az oktatásban olyan módszerek és kommunikációs formák

szükségesek, melyek kialakítják a gyermek elsődleges szocializációja során helytelenül rögzült képet a tudással és tanulással kapcsolatban.

„A kisiskolásoknál a kulcsszó a bátorítás, a pozitív megerősítés, amellyel a gyerek kompetenciáját erősítjük, és megakadályozzuk azt, hogy önmagát szellemileg értéktelen lénynak érezze.” (Dr. Bagdy Emőkére hivatkozik Sallai, 2015)

Kiemelten fontosnak tartom, hogy a gyermekek ne az esetleges kudarcoktól és tantárgyi bukásoktól való félelem miatt, kényszerből tanuljanak. A félelem következtében keletkező gátló hormonok szinte lehetetlenné teszik az új ismeretek elsajátíttatását. A folyamatos sikertelenségek elviselése miatt szorongó vagy érdektelen gyermekekké válnak. Ez az érdektelen, fásult életfelfogás kihat egész felnőtt létükre. Ezért nagyon fontos a pozitív hozzáállás megteremtése. A motiváció, az énkép, az attribúciók, a tanuláshoz való viszony, a pályaválasztási szándék, az életcélok külön-külön, vagy együttesen igen erős befolyást gyakorolhatnak arra, hogy egyes tantárgyakból, egy szűkebb vagy tágabb tudásterületen milyen eredményeket érnek el a tanulók (Csapó, 2000). A sikeres életpálya kialakításának elengedhetetlen része a tanulás motivációjának megalapozása.

Kutatásom akciókutatás (Lomax, 2004), melynek középpontjában a fent kifejtett probléma megoldási lehetősége áll, nevezetesen, hogy hátrányos helyzetű, alulmotivált gyerekeket lehet-e, s ha igen, miként lehet kimozdítani jól megszokott passzív és a tanulással szembeni negatív helyzetükből, hogyan lehet személyiségüket áthangolni, pozitív szemléletüket megalapozni. Elméleti és módszertani alapul a UKids szociális vállalkozóképességre nevelő nemzetközi program kihívás alapú tanulásra épülő keretrendszere, annak „Be a Yes!” (Mondj igent magadra!) témája szolgált (UKids, 2020).

Céлом, egy olyan nevelési eszközcsomag létrehozása volt, melyet bármely alsó tagozatos tanító bármilyen társadalmi környezetben alkalmazni tud, s mely folyamatosan segíti azon hátrányos helyzetű tanulókat, akik kognitív képességeik miatt különleges bánásmódot nem igényelnek, s a társadalmi szegregáció és lemaradás egyértelműen megfigyelhető náluk. Tartalmi céлом egy olyan program kidolgozása és kipróbálása volt, amely hozzájárul az érintett gyermekek tanuláshoz való motivációjának kialakításához és annak fenntartásához. Ennek személyre szabásához és a változások követéséhez további eszközöket kellett választanom, illetve kidolgoznom,

melyek a program kezdete előtt rávilágítanak a gyermekek személyes kompetenciáira és fejlesztendő területeire, s a későbbiekben segítenek a változások kísérésében. Hagyományos értelmezésben nem fejlesztő-, hanem preventív, nevelő célú programot terveztem, aminek járulékos hatásrendszere a gyermekek különféle kompetenciáinak fejlődése.

A kidolgozott program egy kihívás-alapú tanulásra épülő tematikus projekt, mely betekintési lehetőséget ad a gyermekeknek a világban rejlő lehetőségekbe. A kutatás első, a dolgozatban bemutatott szakaszában egy vidéki iskola öt tanulóival dolgoztam heti három alkalommal nyolc héten keresztül. Akciókutatást végeztem, amely módszerkombinációra épült, része volt képességmérő tesztelés, kérdőíves kutatás, megfigyelés, interjú, és dokumentumelemzés. A kutatás tárgyi eredményeként létrejött a tervezett eszközcsoomag, amely több részből áll, nevezetesen saját fejlesztésű munkafüzet, tanári kézikönyv, online feladatok, játék eszközök és egy világtérkép. A programnak a bevont gyermekekre való hatása az elemzés során bizonyítást nyert.

A kezdeti eredmények biztatóak, a program hozzájárult a bevont gyermekek szemléletének áthangolásához, s nem tervezett hatásként osztályukra is megfigyelhető hatást gyakorolt. Kutatásom a programba kapcsolódó gyermekek nézőpontjából ennek ellenére összességében távlati céllal rendelkezik, mert a most megszerzett készségek nem feltétlenül az alsó tagozaton hozzák meg igazi sikereiket, hanem folyamatosan fejlődve a nyitott gyermekkor után sikeres felnőtt élethez járulhatnak hozzá.

Nem tervezett hatásként az intézményvezetés úgy határozott, hogy az egész évfolyam bevonásával is kipróbálhatjuk a programot, s eredményesség esetén beépülhet az intézmény nevelési programjába.

Jelen dolgozat három tartalmi fejezetében először bemutatom a kutatás szakirodalmi alapjait három tematikus alfejezetben, majd a módszertani keretrendszerét, ezt követően az eredményeket. Utóbbit két alfejezetre bontom, egyikben a „VilágutazÓra” eszközcsomagot mutatom be, a másikban a pedagógiai programba építhetőség vizsgálatát.

1. Szakirodalmi összegzés

1.1. Hátrányos helyzetű gyermekek

A hátrányos helyzetű gyermekek pedagógiai segítségéről könyvtárnyi irodalom áll rendelkezésre. Hátrányos helyzetűnek tekinthető gyermek hivatalos definíciója az oktatás irányítási jogszabályokban található (NAT, Köznevelési törvény).

A hátrányos helyzet fogalma nehezen ragadható meg egzakt, tudományos módon.

Elsősorban a társadalmi-gazdasági környezet által meghatározott kategória (Liskó, 1997), melynek értelmezését az adott tárgyalásmód, kutatási cél is alapvetően befolyásolja.

A pedagógia szemszögéből a hátrányos helyzet azokat a gazdasági, társadalmi és kulturális körülményeket jelöli, melyek az iskolai előrehaladás szempontjából a többséghez képest kedvezőtlen helyzetet eredményeznek. Hátrányos helyzetűnek tekintendő a gyermek, ha a helyzete a szokásosnál, átlagosnál nehezebb körülményeket idéz elő, mely kihathat a személyiségfejlődésére, tanulására, életminőségére. Egy jó anyagi körülmények között élő gyermek is lehet tehát hátrányos helyzetű, ha például nyelvi hátrányban van, diszfunkciós családi szocializációban él, előítéleteknek van kitéve, kirekesztődik stb. (Réthyné, 2004; Réthyné & Vámos, 2006).

A hátrányos helyzetű tanulók társadalmi boldogulásának esélyeit sokkal inkább meghatározza, hogy mi történik velük az oktatási rendszerben, mint egy átlagos középosztálybeli családban felnőtt tanulóét, akinek a szülei a családi szocializációval vagy az iskola által nyújtott szolgáltatások piaci kiegészítésével (megvásárlásával) képesek kompenzálni az iskolai szolgáltatások gyenge minőségét, sőt általában arra is képesek, hogy a rendelkezésükre álló érdekérvényesítési eszközökkel (iskolaválasztás, az oktatás ügyeibe való beleszólás stb.) elérjék, hogy gyerekeik a lehetséges szolgáltatásokból a legjobb minőséget kapják. Ezzel szemben a hátrányos helyzetű gyerekek többek között azért tekinthetők hátrányosnak, mert nem áll mögöttük érdekérvényesítésre vagy az iskolai szolgáltatások kiegészítésére, illetve kompenzálására képes család, tehát oktatásuk felelőssége kizárólag az államé.

Bármilyen fontosak legyenek is az anyagi körülmények és a tárgyi feltételek, az iskolákban folyó oktatás és nevelés minősége elsősorban az iskolák vezetésétől, illetve az ott dolgozó tanároktól függ (Liskó 2002).

1.2. A szociális kompetencia, a vállalkozóképesség és a szociális vállalkozóképesség és a tanulási motiváció

A szociális kompetencia a jelenlegi értelmezés szerint, pszichikus összetevők komplex rendszere, mely képessé teszi birtokosát a társadalomba való sikeres beilleszkedésre és aktív részvételre, eredményes interakciókra és viselkedésre, miközben gazdagítja saját személyközi kapcsolatait (Hercz, 2019). Kiemelt szerepe van a család mellett az iskolának a gyermekek szociális kompetenciájának fejlesztésében. Azok a hatások, amelyek elősegítik a fejlődést, és amelyeknek kiemelt szerepet kellene kapnia (Bodnár et al., 2020).

A mai oktatás kevés lehetőséget biztosít ezek teljesüléséhez, sőt, a körülmények sok esetben hátráltatják ezt a folyamatot. Hiszen a térszervezés és az időkeretek kedvezőtlenek; a tanítási módszerek egysíkúak; a feladatmegoldás nem a kreativitásra épít; kevés a valódi döntési helyzet a túlszabályozottság miatt; az osztálymunka pedig alapvetően individuális jellegű, nem igényel együttműködést (Zsolnai, 2006).

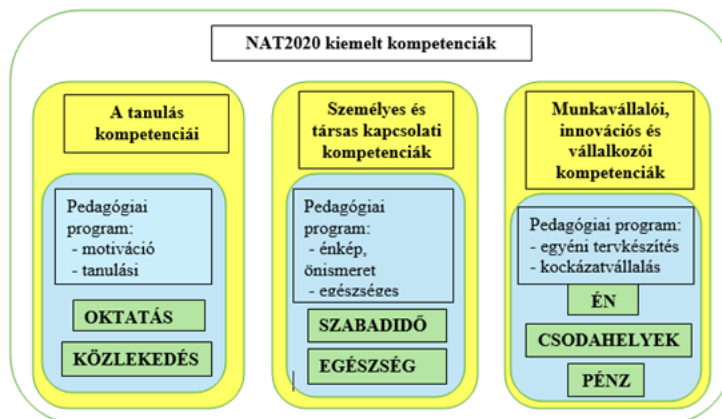
Amennyiben a pedagógusok birtokában lennének, olyan fejlesztő programoknak, amelyeknek célja a gyerekek különböző szociális készségeinek és képességeinek fejlesztése, akkor javulás mutatkozhatna ezen a téren (Zsolnai, 2006). Ezeket a készségeket már az általános iskolától kezdve érdemes fejleszteni új és kreatív tanítási és tanulási módszerek segítségével (Hercz, 2019).

A Nemzeti Alaptantervben a kulcskompetenciák között található a tanulás kompetenciái, személyes és társas kapcsolati kompetenciák és a munkavállalói innovációs és vállalkozói kompetenciák (NAT 2020). Ennek ellenére még mindig főként gazdasági vonatkozásban értelmezik az emberek a vállalkozóvá nevelés, a vállalkozói kompetencia, vállalkozó képesség kifejezéseket (Angyal, 2019), holott ezek a fogalmak sokkal több jelentéstartalommal bírnak.

A Nemzeti Alaptantervben szereplő kompetenciák megjelennek az iskola pedagógiai programjában, ezeket összevetve alkottam meg a tanulói munkafüzetet melynek fejezetei illeszkednek a NAT-ban foglalt kulcskompetenciákhoz és az intézmény pedagógiai programjához.

1. ábra.

Kiemelt kompetenciák, saját ábra a NAT2020 és az intézmény pedagógiai programja alapján

Amióta csak nevelésről beszélhetünk, a pedagógusok tudatosan igyekeztek olyan módszereket – sokszor konkrét értelemben vett „eszközöket” – alkalmazni, amelyek jobb tanulásra serkentenek (Kelemen, 1981).

Az iskolai feladatvégzés szempontjából a tanulók önbecsülésére a teljesítményképztetés és a szorongás van a legnagyobb hatással. A teljesítménymotiváció kifejeződik egyrészt a siker elérésére, másrészt a kudarc elkerülésére való törekvésben, mely utóbbi akkor jelenik meg, ha a feladathelyzet szorongást kelt a tanulóban. Amennyiben a tanulót az iskolában sorozatos kudarcok érik, az önbizalma megrendül, mind kevesebbre értékeli magát, és végül a viselkedése is ehhez fog idomulni (Balogh, 1987a).

A tanulók iskolai motivációja több tényező kölcsönhatásának az eredménye. Az elvárások megvalósíthatósága, a sikerek és kudarcok aránya és intenzitása, a kíváncsiság felélénkítése, a szorongás mértéke, a tanár dicsérete vagy bírálata mind fontos szerepet játszik abban, ahogyan a tanuló teljesít. Ezeknek a motivációs tényezőknek az együttjárását motivációs mintázatoknak nevezzük. Elvileg ugyan feltételezhető, hogy minden tanuló más-más motivációs mintázattal rendelkezik, de az osztálybeli megfigyelések arra utalnak, hogy egyes konstellációk gyakrabban fordulnak elő, mint mások, így a pedagógiai jelentőségük is nagyobb lehet (Tóth, 1995).

A hátrányos helyzetű gyermekeknél megfigyelhető mintázat a kevés önbizalom legtöbbször erős szorongással és alacsony szintű teljesítmény motivációval, valamint tanult tehetetlenség jeleivel jár (Sinclair, 1987).

Hazai vonatkozásban Kozéki (1985) háromdimenziós motivációs modellje alkalmazható, melynek részletes bemutatása az eszközök című fejezetben található.

A tanulás és a motiváció kölcsönösen hatnak egymásra, mennyiben a tanulás hatékony, a későbbiekben önmagát generálja, ösztönzőleg hat magára az egyénre. Mindez többek között nagyobb erőfeszítés kifejtésére ad lehetőséget, és növeli a kitartást. Az ember, miközben fejlődik, tanul, egyre magasabb szintű ismeretekre tesz szert, ezzel együtt fejlődik a motivációja is, ezzel párhuzamosan pedig az egyéni célok is alakulnak.

A környezeti hatások nagyban hozzájárulnak ennek lefolyásához, fokozhatják, felerősíthetik a motivációt, formálják az egyéni viselkedést, és a belső tényezőkkel együttesen alakítják ki a kívánt eredményt (Biba et al., 2013).

„A tanulás motiválása nem más, mint egy kíváncsi célállapot elérésére való készítés, irányítás, koordinálás a tanuló tanulási tevékenységére való ösztönzése céljából.” (Réthy, 2003) „A tanulás és a tapasztalás a motivációban összekapcsolódik, és fordítva, a motiváció a tanulási és tapasztalati folyamatban bevéődik. A motiváció fejlődése a gyermekeknél nem elválasztható a kognitív fejlődéstől, két egymással interaktív kapcsolatban álló mechanizmusról van ugyanis szó” (Réthy, 2001.155. o). A tanításra vonatkozó következmény annak az általános követelménynek a megfogalmazása, hogy az oktatási folyamatban együttesen kell figyelembe venni a kogníciót és a motivációt. A kettő együttesére épülve alakul ki az ismeretek alkalmazni tudása, képessége és annak akarása (Réthy, 1998).

Tanulás során az új információt próbáljuk értelmezni. Ebben a folyamatban hatalmas szerepe van az előzetes tudásnak: ha jól szervezett és könnyen előhívható, segíti az értelmezést és kapcsolódási pontokat nyújt az új anyag beépítéséhez. Ahhoz, hogy ez a folyamat (tanulás) sikeresen végbemenjen, szükség van a tanuló motiváltságára és arra, hogy az új anyag ne álljon ellentmondásban a meglévő rendszerrel (Hercz et al., 2017)

1.3. UKids nemzetközi program¹

A kihívás alapú tanulás egyik gyakorlati vonatkozása a UKids elnevezésű nemzetközi program. A program az aktív tanulást alkalmazza, nyolc és 11 év közötti gyermekek számára, társadalmi vállalkozói készségeinek fejlesztésére. hat ország munkatársai dolgoztak ki és adoptáltak egy komplex programot, hogy a gyerekeket felruházza a huszonegyedik század legfontosabb kompetenciáival. A UKids program elméleti háttere erősen kötődik az úgynevezett TRIO modellhez, amely három terület összefonódása: a vállalkozói nevelés a vállalkozói kultúra és a vállalkozói állampolgári nevelés (Hercz, 2019).

A vállalkozói nevelés a gazdasági nevelés alapja kiterjed az általános személyiség fejlesztésre beleértve a különféle személyes erkölcsi értékek és kompetenciák fejlesztését. Ezek az értékek és kompetenciák segítik az individualizációt, A probléma érzékenységet, kereteken kívül való gondolkodást (Angyal & Hercz, 2019).

A projekt egyik fontos jellemzője a tanulók kollektív tanulása, változatos helyzetekben formális és informális módon, utasításokat követve vagy önállóan, együtt vagy egyénileg. Ez a program a kihívás alapú tanuláson alapuló aktív tanulási módszerek és kihívásokra épülő, tematikus alprojektek révén segíti a gyermekeket abban, hogy aktív és felelősségteljes állampolgárokká váljanak (Lindner, 2004)

A kutatók szerint a tanárok néhány új kihívással néznek szembe. Játékos tanulással aktív tanulási módszerekkel kell fejlesztenünk a tanulók egyéniségét kreativitását, biztonságérzetét, siker élményeit, miközben együttműködnek a családokkal és más szintű oktatási intézményekkel is (Samuelsson & Kaga, 2008:11, Sahin et al., 2010; Ülavere, 2017:131; Slušnienė, 2019:134). Ülavere (2017). Az érzelmi intelligencia pedig, segíti a gyermeket a társadalmi tevékenységekben való részvételében és a felelősségvállalásban és a sikeres életben (Slušnienė, 2019).

A UKids projekt célja a vállalkozóvá nevelés és a szociális vállalkozóképesség tanításának módszertanában olyan változások megteremtése, amelynek köszönhetően a diákok hatékony állampolgárokká válhatnak (Hercz et al. 2018). Elméleti modellje az úgynevezett TRIO Model, vagy hagymamodell Josef Add és Johannes Lindner nevéhez köthető (Komarkova – Conrads – Collado 2015). Három koncentrikus kör szimbolizálja

¹ A fejezet Hercz és munkatársai korábbi tanulmányai alapján készült (Hercz et al., 2020, Angyal & Hercz, 2019)

a vállalkozói nevelés három szintjének egymásra épülését. A legbelső kör az alapokat jelöli, erre épül a vállalkozói kultúra elsajátíttatása, majd időben és bonyolultságában a legmagasabb az állampolgári, társadalmi szint. A modell szimbolizálja azt a folyamatot, melyben a vállalkozói nevelésben részesülő fiatal egyre autonómabbá, felelősebbé válik mind önmagáért, mind a társadalomért, összességében tehát a közösség hasznos tagjává, aktív állampolgárrá fejlődik (Komarkova – Conrads – Collado 2015: 100).

2. ábra

Támogató tanulási környezet jellemzői (Ledniczky, 2019)

2. A kutatás jellemzői

2.1. A kutatás célja, kérdései és hipotézisei

A tudás évszázadában a kiemelt pozitív célok ellenére növekszik a hátrányos helyzetben lévő gyermekek lemaradása, kutatások sora hívja fel a figyelmet tanulási motivációjuk csökkenésére életkoruk növekedésével, mely egyik fő oka tanulmányi sikertelenségüknek. Vajon hogyan javítható a helyzet egy átlagos iskola átlagos osztályában? A szociális konstruktivizmus tanulásszemléletére épülően feltételeztem, hogy létrehozható egy olyan rövid ciklusú tanulás-támogató program hátrányos helyzetű kisiskolásoknak, mely a pozitív változásokat indít el e téren, segíti a gyermekek szemléletváltását, változtat tanulási attitűdjükön, s egyben jelentős hatást gyakorol szociális-emocionális fejlődésükre. Kutatásomban kombinált kutatási stratégiát alkalmaztam, kvantitatív és kvalitatív módszereket használtam egy akciókutatás keretében.

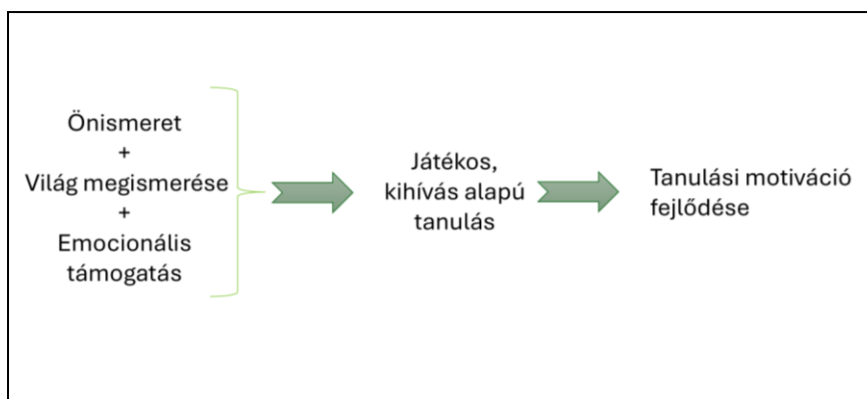
A UKids program többségében budapesti és egy vidéki kisvárosi iskolában került adaptálásra (Pátkai et al., 2020, Lindner, 2020). Számomra fontos volt, hogy vidéki kisiskolák tanulóinak is legyen esélye egy kifejezetten számukra adaptált fejlesztő eszköz használatára. Tapasztalataim alapján a pedagógusok nyitottak az új módszerekre, ám ezek többsége nem a vidéki kisiskolákra vannak tervezve, sem képzettség, sem idő és eszközök sem állnak rendelkezésre.

A célom egy olyan eszköz megalkotása volt, mely kifejezetten a vidéki hátrányos helyzetű gyermekek általános lemaradásainak minimalizálására törekszik, tanári kézikönyv segítségével könnyedén használható, alkalmanként nem igényel sok időt és minden szükséges eszközt rendelkezésre bocsát, így egyszerűen beépíthető a nevelési folyamatba.

Kutatásom elméleti kérdése az, hogy megalkotható-e egy olyan nevelési eszköz, mellyel a hátrányos helyzetű gyermekek tanulási motivációja fejleszthető?

3. ábra.

A kutatás gondolata (saját ábra)

Feltételezésem szerint, ha az értintett gyermekek képet kapnak a világról és az abban rejlő lehetőségekről, akkor javul a saját magukkal kapcsolatos elképzelésük, mellyel párhuzamosan fejlődik a tanuláshoz való motiváltság. Kutatásom keretében megalkottam egy munkafüzetet és egy tanári kézikönyvet, mely egy önismereti és világfelfedező foglalkoztató.

Gyakorlati célom, az adott osztályban lévő hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztése egy pilot foglalkozás keretében. A munkafüzet segítségével rávilágítottam a személyes erősségekre és érdeklődési körökre. A pilot foglalkozások folyamán feltárjuk a tágabb környezetet, közelebb hozzuk a gyermekekhez a világ eddig ismeretlen szegmenseit.

Feltehetőleg kialakul a gyermekekben egy olyan természetes érdeklődés, mellyel külső segítség nélkül is motiváltak maradnának a világ felfedezésére, így a tanulás is a mindennapi rutin része lenne, melyet pozitív tevékenységként realizálnának és folyamatosan vágnának az új ismeretekre. A kutatás azzal a hosszútávú céllal jött létre, hogy a kiscsoportban elvégzett foglalkozás sorozatot nagyobb intézményi közösségekre adaptálva kipróbáljuk.

A második kutatási kérdés, hogy a foglalkozás beépíthető-e az iskola pedagógiai programjába? Egy heti rendszerességű foglalkozás, melyben kiszélesíthető a gyermekek világképe, fejlesztve ezzel a tanulási motivációt.

Nem direkt kutatási cél, ám érdekes megfigyelni, hogy a folyamat, hogyan hat a kutatásban résztvevő egyéb szereplőkre. A foglalkozások során gyermekekről gyűjtött információk felhasználhatók a tanító és fejlesztő pedagógus munkájában.

A projekt hatásának megfigyelése a nevelőtestületre vonatkoztatva, szintén nem szerepelt a direkt kutatási célok között, ám a foglalkozások hozadékait figyelemmel kísérve, az intézményvezető, a munkaközösség vezetői és alsós tanítók nyitottak az új innovációs tevékenység felé.

2.1. A minta bemutatása

Intézmény

Az intézmény egy közép-magyarországi faluban található, nyolc évfolyamos ökoiskola. Közvetlen szomszédságában egy erdő, pár perc sétára játszótér, tó, ökofarm található.

Tanórán kívüli tevékenységek széleskörben elérhetőek az iskolában, ám ezeknek nagy része szülői finanszírozást igényel, ami a családok számára megterhelő. A családok nagyjából 10-15% hátrányos helyzetben él. A családok nő tagjai nagyon alacsony százalékban dolgoznak, előfordul olyan család is, ahol egyik szülő sem dolgozik. Térítésmentesen vehető igénybe a természetvédelmi és robotika szakkör, illetve havonta egy alkalommal kézműves délutánon vehetnek részt a gyermekek.

A hátrányos helyzetű vagy elhanyagolt gyermekek populációjából, egy reprezentatív mintát sikerült kiemelni. Szakértői mintaválasztásom előzetes megfigyelésre és interjúkra épült. (Sánta, 2006.).

A minta minden tagja minimum két-három jellemzője megegyezik a populáció tulajdonságaival, de mégis homogén összetételű. Öt fő negyedik osztályos tanulót választottam, négy lány és egy fiú. Három fő rendelkezik SNI státusszal.

A pedagógia szemszögéből a hátrányos helyzet azokat a gazdasági, társadalmi és kulturális körülményeket jelöli, melyek az iskolai előrehaladás szempontjából a többséghez képest kedvezőtlen helyzetet eredményeznek. Hátrányos helyzetűnek tekintendő a gyermek, ha a helyzete a szokásosnál, átlagosnál nehezebb körülményeket idéz elő, mely kihathat a személyiségfejlődésére, tanulására, életminőségére. Egy jó anyagi körülmények között élő gyermek is lehet tehát hátrányos helyzetű, ha például nyelvi hátrányban van, diszfunkciós családi szocializációban él, előítéleteknek van kitéve, kirekesztődik stb. (Réthyné, 2004; Réthyné & Vámos, 2006).

A gyermekek bemutatásáról részletes pedagógiai jellemzés készült, melyek az Eredmények című fejezetben találhatóak.

A kvalitatív interjú mintája

Fejlesztő pedagógus

Képzettsége: tanító, fejlesztő pedagógus, magyar nyelv és irodalom tanár, ember és társadalom műveltségterülettel rendelkezik.

Szakmai tapasztalat: 34 éve pedagógusként dolgozik, munkaközösség vezető, gyermekvédelmi felelős

Hátrányos helyzetű gyermekekkel kapcsolatos tapasztalatai: fejlesztő pedagógusként komplex képpel rendelkezik a hátrányos helyzetű gyermekeket érintő lemaradásokról és azok minimalizálásának lehetőségeiről

Tanítónő

Képzettsége: tanító, technika műveltségterülettel rendelkezik.

Szakmai tapasztalat: 38 éve pedagógusként dolgozik, kezdetben kisegítő tagozaton

Hátrányos helyzetű gyermekekkel kapcsolatos tapasztalatai: a kisegítő tagozat révén komplex képpel rendelkezik a hátrányos helyzetű gyermekeket érintő lemaradásokról és azok minimalizálásának lehetőségeiről, illetve az integráció nehézségéről, a differenciálás és a motiváció fontosságáról

2.2. A kutatás módszertani keretei

2.2.1. A kutatás stratégiája és módszerei

A kutatás alapvetően akciókutatás

Kvalitatív stratégia

Megfigyelés

Gyermekek megfigyelése

A pedagógiai jelenségek általában nehezen figyelhetők meg. Nem közvetlenül a szemünk előtt játszódnak le. A folyamat lényege a tanuló tudatában, személyiségében megy végbe, a kutató ennek csak a külső megnyilvánulási formáiból gyűjthet adatokat (Falus, 2000).

Elméleti triangulációt különféle szempontokból és személyekkel vizsgáltuk az általános hatást és eredményességet, lokalizáció triangulációval a gyermekek viselkedését különféle helyszíneken, a lehető legpontosabb adatok gyűjtése érdekében, mellyel minimalizáltuk az egyéni szubjektív hatásait (Sánta, 2015) Illetve kvantitatív és kvalitatív megfigyelést is végeztünk. Kvantitatív megfigyelésként egy saját fejlesztésű megfigyelő lap segítségével a foglalkozások során strukturált megfigyelést rögzítettünk. Kvalitatív adatok rögzítése érdekében szakértő megfigyelőként részt vett a kutatásban az iskola fejlesztő pedagógusa és a gyermekek tanítója, a foglalkozások megkezdése előtt készítettek megfigyelést a gyermekekről, majd a pilot foglalkozások befejeztével. Utóbbi kutatási asszisztensként minden alkalommal szelektív kutatási jegyzőkönyvet készített, melyet utólag kiegészítettem az adott órára vonatkozó saját reflexiómmal. A gyermekek foglalkozás sorozat végén történet értékelése adja a trianguláció a három elemét.

4. ábra.

Személyi trianguláció (saját ábra)

Falus (2000) alapján saját fejlesztésű megfigyelési jegyzőkönyvet készítettem. A jegyzőkönyv megfigyelési szempontjait a kutatás céljából megfogalmazott kutatási területek alapján határoztam meg. A megfigyelési jegyzőkönyvet úgy állítottam össze, hogy a kutatás 3 kiemelt céljához kapcsolódjon. A kiemelt tartalmak a tanulás aktivitásának megfigyelése, a tanulási folyamatot kísérő érzelmek (negatív érzelmek, siker élmény, kíváncsiság) és az ezeket megerősítő visszajelzéseket egyrészt tanulói oldalról (pozitív visszajelzések) és tanítói oldalról (tanítói visszajelzések).

A foglalkozások során az egyes szempontok előfordulási gyakoriságát hét esetben figyelembe vettük, öt szempont esetében folyamatos jelzéssel és két szempont tekintetében a megfigyelő a teljes foglalkozásról alkotott képe alapján öt fokú skálán jelölte a tapasztalatait. A foglalkozáson összességében tapasztalt megfigyeléseket hét szempont alapján rögzítettük öt fokozatú skálán.

A megfigyelő az előre meghatározott kritériumokat érvényesítette a megfigyelés alatt.

Megfigyelési szempontok a jegyzőkönyvben

1. Aktivitás

1.1.: aktív figyelem: A résztvevő gyermek aktív figyelme, akkor értékelhető, ha a feladat közben teljes figyelmével összpontosít, nem foglalkozik egyéb a feladathoz nem tartozó tevékenységgel.

1.2.: munkában való aktív részvétel: a tanuló a feladatot önállóan elvégzi elvégzi vagy aktív szerepet vállal a megoldásban.

1. Tanulási folyamatot kísérő érzelmek

2.1. negatív érzelmek: ha a tanuló verbális vagy nonverbális jeleit adja a feladattal kapcsolatos negatív érzelmeinek.

2.2. sikerélmény: a gyermek jelét adja annak, hogy sikeresnek tekinti a feladat elvégzését

2.3. kíváncsiság: a tanulási folyamattal kapcsolatos kíváncsiságot jelenti

2. Megerősítő érzelmek

3.1. tanulói visszajelzés: bármilyen verbális vagy nonverbális jelzés a gyermek részéről a feladatokkal vagy a saját teljesítményével kapcsolatban, melynek címzettje lehet önmaga a gyermek, másik tanulót társa vagy a tanító

3.2. tanítói visszajelzés: minőségi visszajelzés a tanító részéről a foglalkozáson részt vevő tanulók irányába

Az egyes foglalkozásokról jegyzőkönyvet készítettem, mely összefoglalja a foglalkozás fő feladatait, majd a gyermekek érzelmeit. Jegyzőkönyv készítésénél a megfigyelési kategóriákat tekintetem fő szempontként, de spontán jegyzőkönyvet készítettem, mely az összes reflexiót tartalmazza, ám ezek nem a megfigyelési jegyzőkönyv szerinti sorrendben kerültek rögzítésre, hanem a foglalkozás menetének időrendi sorrendje a meghatározó. A jegyzőkönyvek tekintetében deduktív tartalom elemzést alkalmaztam. Előre meghatároztam, hogy a jegyzőkönyvek elemzése során milyen megfigyelési szempontokat veszek figyelembe.

Szülők tanulást támogató attitűdjének megfigyelése

A gyermekek beszámolói alapján és a szülők iskolával való kommunikációja során keletkezett információt elemeztem.

Dokumentumelemzés

A kutatás során különféle dokumentumok elemzésére került sor, melyeket kvalitatív tartalomelemzéssel elemeztem a későbbiekben:

(1) NAT

(2) Pedagógiai jellemzések

A 2023/24-es tanév végén a gyermekek tanítójával közösen pedagógiai megfigyelést készítettünk az öt kiválasztott gyermekről.

(3) Pedagógiai program

(4) Reflektív jegyzőkönyv

(5) Gyermekek produktumai

(6) Gyermekek reflexiói

Interjú

Az intézmény fejlesztő pedagógusával és a gyermekek tanítójával készítettem félig strukturált interjút, melyben a tanulási motiváció fejlesztési lehetőségeit és az általam megalkotott eszköz beépíthetőségét vizsgáltam.

Kvantitatív stratégia

*DIFER teszt: Diagnosztikus fejlődés vizsgáló rendszer*² (Nagy és mtsai, 2004)

Az eszközök közül az első kvantitatív módszerként a Diagnosztikus fejlődésvizsgáló rendszert (Difer) alkalmaztam. A Difer a kisiskolás életkorban, az iskolai előrehaladás szempontjából kritikus elemi készségek (írásmozgás-koordináció készsége, beszédhallgatás készsége, relációszókincs, elemi számolás, tapasztalati következtetés, tapasztalati összefüggés-megértés, szocialitás) diagnosztikus értékelésére alkalmas tesztrendszer, melyekből a kutatás kezdetén és végén a számunkra releváns elemeket mértük fel, úgy, mint a tapasztalati következtetés és tapasztalati összefüggés-megértés.

Az úgynevezett "Fejlődési mutató" segítségével lehetővé teszi e kritikus elemi készségek elsajátítási folyamatainak részletezett nyomon követését 4 éves kortól 8 éves korig. A mérőeszköz csomag emellett ismerteti e készségek elsajátítási folyamatait, és rámutat az eredményesebb fejlesztés lehetőségeire, tennivalóira. A rendszer alkalmazásával megvalósíthatóvá válik az ún. kritériumorientált készségfejlesztés, vagyis az, hogy a tanulók egyéni fejlesztése mindaddig tartson, amíg a szóban forgó kritikus elemi készség optimális működésűvé, optimálisan használhatóvá nem válik. (Oktatási Hivatal, 2024)

Tapasztalati következtetés: kritikus kognitív készségek egyike. A műveletvégzés kizárólag a gyermek személyes tapasztalataira és a mindennapi szituációk nyelv használatára épít. A gyermekek egy része nem érti, illetve nem tudja megfelelően használni ezeket az egyszerű logikai struktúrákat és következtetési sémákat. Az elmaradás komoly következményekkel járhat, akadályozhatja a hallott és olvasott szövegértést, tanári magyarázat a tankönyvi szövegek megértését. A tapasztalati következtetés vizsgálatára készült két feladat sorban 16-16 feladat szerepel. A feladatok 2 állítással kezdődnek, a gyerekeknek be kell fejezniük a megkezdett harmadik állítást, azaz konklúziót. A jó megoldás minden feladat mellett dőlt betűkkel adott tehát csak azt kell eldönteni, hogy a megadott választ kaptuk e vagy nem. A tesztből megállapítható a gyermek tapasztalati következtetései általános fejlettségi szintje. Öt fejlettségi

² A fejezet Nagy, J., et al.. 2004: Elemi alapkészségek fejlődése 4-8 éves életkorban c. kézikönyve alapján készült

szintet különböztetünk meg: előkészítő szint 0-29, kezdő szint 30-49, haladó szint 50-69, befejező szint 70-84, optimum 85-100.

Tapasztalati összefüggés-megértés: az iskolai oktatás nap mint nap összefüggések sokaságát használja. Az oktatásra szánt ismeretek jórészt összefüggésekre épülnek. Az iskolai eredményesség az életminőség alapvető feltétele. Az összefüggések a feltétellel, annak velejárójával és a köztük lévő viszonytal jellemezhetők: Csak akkor, nem csak akkor, szükségszerű összefüggések, valószínű összefüggés. A teszt nyolc feladatból épül fel, melyiket a gyerekek tapasztalataik alapján jól ismernek. Az összefüggés megértést két alapvető tényező határozza meg: a tartalomra vonatkozó tudás és az összefüggés fajtára vonatkozó tudás. 5 fejlettségi szintet különböztetünk meg: előkészítő szint 0-29, kezdő szint 30-49, haladó szint 50-69, befejező szint 70-84, optimum 85-100.

Kérdőív

A kutatás egyik kvantitatív pilléréként a Pécsi Tudományegyetem által fejlesztett, tanulási motiváció című kérdőívet használtam, melyet a kutatásban szereplő mind az öt gyermek kitöltött a foglalkozások megkezdése előtt és azoknak befejeztével. Az iskolai tanulás motivációs oldalát mérhető a 10–18 éves tanulónál. Három dimenzióban (Követő, Érdeklődő, Teljesítő) és dimenzióként három-három motívumcsoportban, melyeket tizedikként a presszióérzést megragadni kívánó kategória egészít ki. Feltárható vele a tanulásban részt vevő motívumok természete és erőssége (Kozéki & Entwistle, 1986). A tanulónak a tételek sorszáma elé az 1, 2, 3, 4, 5 számok egyikét kell odaírni. A válaszmódok a következők: 5: teljesen egyetértek, 4: részben egyetértek, 3: félig-meddig értek vele egyet, 2: többnyire nem értek vele egyet, 1: egyáltalán nem értek vele egyet. Egyes tételeket fordítva kell értékelni, itt a tétel után zárójelbe tett (–) jelzi, hogy fordított irányban kell pontozni az illető tételt. A pontozás után motívumonként, illetve dimenzióként összesítjük a pontokat.

Az eredmények értelmezéséhez felhasználhatjuk a Kozéki (1986) által magyar mintán végzett vizsgálat eredményeit (Mentorháló, 2024).

A kérdőív 10-18 éves korú gyermekekre készült, ám a teszt elkészítése idejében lévő és jelenlegi gyermek populációban tapasztalható eltérések miatt megfelelőnek találtam.

A kérdőív négy részből épül fel:

- (1) hatvan tételből álló, zárt, motivációval kapcsolatos kérdéseket tartalmaz, a mennyekben az állításokat aszerint kellett értelmezni, hogy mennyire jellemző a gyermekre
- (2) szocializációs feladatot, melyben azt az öt szót kellett leírniuk, ami a tanulásról eszünkbe jut.
- (3) Mondat befejezés mely a tanulással kapcsolatos érzelmeikre kérdez rá. A következőképp megkezdett mondat szerepel a kérdőíveken:
 - A tanulás szerintem.....
 - Amikor tanulok azt érzem, hogy...
- (4) Intenzitás skála: öt fokozatú skálán értékelték, hogy mennyire szeretnek iskolába járni, melyet egy nyitott kérdéssel egészítettem ki, amiben meg kellett indokolniuk a skálán bejelölt értéket.

2.2.2. A kutatás eszközei

Tanulói munkafüzet

Saját eszközfejlesztésem egy 24 oldalas tanulói munkafüzet, amely a „Be A YES Challenge Concentrate on what is good for you!” (Youth Start Entrepreneurial Challenges Programme, 2024). tanulói munkafüzet és egy a Mondj igent magadra! (Bodnár & Kiss-Kuhár, 2020) tanuló munkafüzet alapján készült, ezekből tartalmaz egy-egy a feladatot, melyeken kívül a saját fejlesztésű munkáltató feladataimból áll.

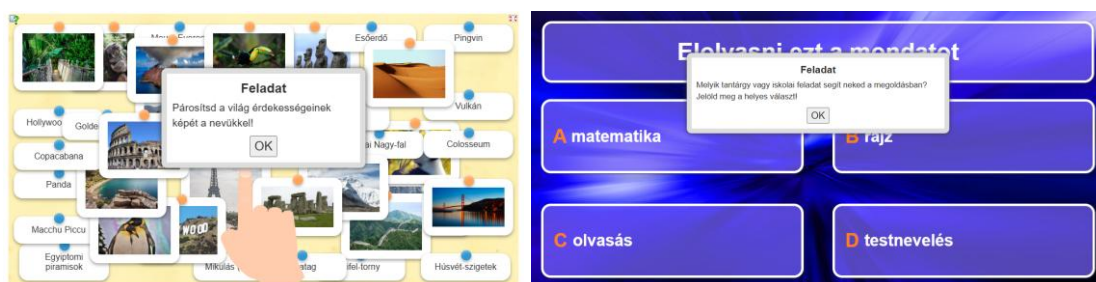
A UKids alapötletével és a program tematikus keretrendszerében található okos kiségerével dolgoztam tovább. A gyermekek mentalitását és életkorát figyelembe véve mesés keretbe helyeztem a játékos, kihívás alapú feladatokat és egyéni projekteket. A munkafüzet nyolc fejezetből épül fel, melyek heti három foglalkozás anyagát tartalmazzák. Egy téma úgy oszlik el három alkalomra, hogy először megismerteti a gyermeket az új információval, a következő alkalommal kapcsolja a gyermek egyéni szükségleteivel és vágyaival, a harmadik alkalom projekt munka, ahol megszerzett új információk és az egyéni sajátosságaik felismerése ötvöződik a kreatív alkotás folyamatával. A pilot kutatás során minden héten egy témát dolgoztunk fel, melyek mindegyikre tartalmazott önismereti részt, kreatív feladatot, kitekintést a világ dolgaira,

felkeltette a gyermekek természetes kíváncsiságát, így észrevétlenül tanítva új ismereteket számukra.

A foglalkozások mindegyike tartalmaz egy-két soros mesés bevezetőt, mely előre vetíti az adott foglalkozás történéseit. A feladatok összetettek, változatosak és játékosak, melyek a kihívás alapú feladatmegoldással a tanulási motiváció fejlesztését igyekeznek megvalósítani. A feladatok között található keresztrejtvény, szófelhő, kiegészítendő mondat, felelet választó, rajzos feladat, betűrács, projektfeladat. A munkafüzeti feladatok mellett készítettem memória játékot szabadidős tevékenységek megismeréséhez, „Érzelem kockát” saját érzéseink tudatosításához, illetve saját magunkon észlelhető változások felismeréséhez, saját fejlesztésű online feladatokkal is dolgoztunk.

5. ábra.

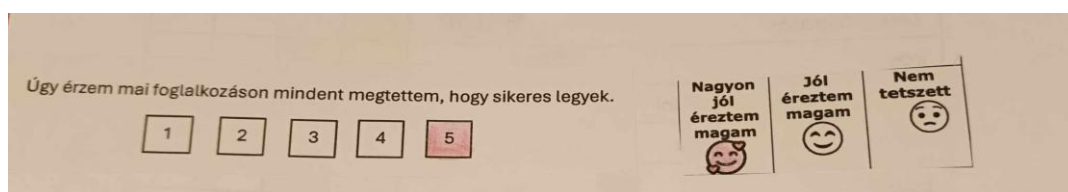
Saját fejlesztésű online feladatok

Önértékelést végeztek a tanulók minden foglalkozás végén, melynek keretében két szempont szerint értékelték. Az első a saját aktivitásuk értékelése, a második érzelmi szempont.

6. ábra.

A gyermekek önértékelése: részlet a munkafüzetből

Tanári kézikönyv

Felépítése megegyezik a munkafüzet tematikájával. Azzal megegyező fejezetekre, majd foglalkozásokra bontva tartalmazza az adott óra minden mozzanatát. Használatával

bárki egyszerűen megtarthatja a foglalkozást, hiszen pontonként tartalmazza egy-egy foglalkozás részletes menetét, a szükséges eszközöket és linkeket.

A foglalkozások alatt egy általam festett 50x90 cm méretű világtérképen szemléltettük a megismert fogalmakat, helyszíneket. Ezeknek a feltűzése szintén aktív tanulási folyamatként realizálódott, hiszen a megismerést, a fellelhetőségi hely megkeresése, majd annak adaptálása a saját térképre rendkívül összetett feladat, mely az elméleti tudás gyakorlati próbája.

7. ábra.

A világtérkép (saját fotó)

2.3. A kutatás folyamata

A probléma megfogalmazása, témaválasztás

Pedagógiai asszisztensi munkám során magam is tapasztaltam, a kutatások által igazolt, családi háttér és a tanulók iskolai sikeressége közötti kapcsolatot. Ismert, hogy az eltérő szociokulturális környezetből származó gyermekek készségeinek, képességeinek fejlettségében jelentős különbségek vannak (Csapó, 2003; Józsa, 2004).

A NAT olyan előzetes tudásra épít, mely ezen gyermekek esetében nem létezik, tehát ők alapvetően hátrányból indulnak a magyar oktatási rendszerben. Az intézmény jelenlegi pedagógiai programjában néhány elemben megjelenik a hátrányos helyzetű gyermekek tekintetében alkalmazható megoldások, de még nem kiemelt feladatként szerepel. Véleményem szerint szükség lenne egy olyan eszközökre, melyekkel csökkenthetők a gyermekek közti különbségek.

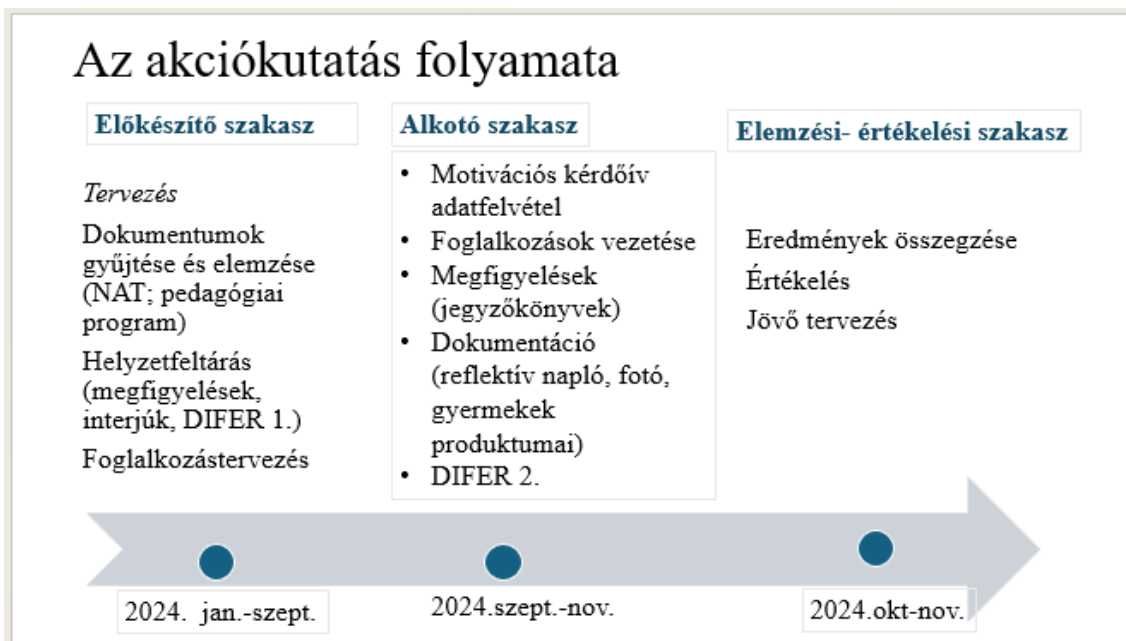
Tanulmányaim alatt megismerkedtem a UKids nemzetközi kutatócsoport munkájával (Hercz & Lindner, 2020). Ennek következtében még erősebbé vált a gondolat, hogy meg kellene próbálni minimalizálni azokat az egyéni különbségeket, melyeket a hátrányos helyzet okoz az iskolai teljesítmények terén.

Empirikus szakasz

A szakirodalom feltárása után kiscsoportos foglalkozást terveztem, melyhez saját fejlesztésű munkafüzet, tanári kézikönyv, online feladatok, játék eszközök és egy világtérkép készült. A tanév kezdete előtt a kutatásba bevonni kívánt gyermekek szüleit tájékoztattam a terveimről és kutatás céljáról, valamint írásos hozzájárulásukat rögzítettem. A tájékoztató írásos formája és beleegyező nyilatkozat üres példánya a mellékletek között megtalálható. A tanév kezdetével egy időben elkezdtem a foglalkozásokat, heti három alkalommal. A nyolchetes foglalkozás sorozat befejeztével, október és november hónapokban elemeztem a kutatás folyamán rögzített adatokat, majd novemberben megtörtént az eredmények összegzése. A gyermekek munkafüzeteinek elemzésére 2025. január hónapban kerül sor.

8. ábra.

A kutatás folyamata (saját ábra)

3. Eredmények bemutatása

Az eredményeket a két kutatási kérdés köré csoportosítottam. Az első alfejezetben bemutatom a „VilágutazÓra” pilot foglalkozássorozat gyermekekre gyakorolt hatását, különös tekintettel a tanulási motivációra. A második alfejezetben arra a kérdésre vonatkozóan összegzem az eredményeket, hogy beépíthető-e a pedagógiai programba az általam megalkotott eszköz.

3.1. A „VilágutazÓra”, mint pedagógiai eszköz

A foglalkozás eredményességének mérésére a Módszerek fejezetben bemutatott eszközök által gyűjtött adatokat elemeztem, melyeket részletesen bemutatok az alábbiakban.

3.1.1. DIFER mérés

A foglalkozás sorozat megkezdése előtt felvett DIFER tesztek eredménye alapján megfigyelhető, hogy a gyermekek az országos életkori átlag alatti szinten vannak. A *tapasztalati következtetés tekintetében* egy gyermek haladó szinten, két gyermek befejező szinten, két gyermek optimum szinten volt. A foglalkozás sorozat végén, a gyermekek mindegyike magasabb pontszámot ért el. Két fő volt befejező szinten és három fő optimum szinten.

A *tapasztalati összefüggés-megértés teszten*, a foglalkozások megkezdése előtt három fő haladó szinten két fő befejező szinten teljesített. A kutatás zárásaként megismételt mérés alkalmával, mind az öt fő optimum szintet ért el.

Egyértelműen pozitív irányban változott a gyermekek teljesítménye, a két vizsgált alap képesség tekintetében. A kutatás időszaka alatt egyéb hatások is érték a gyermekeket. Így természetesen tudatában vagyok annak, hogy az elért eredmény nem kizárólag a kutatás tárgyát képező foglalkozás sorozat hatása. De mindenképpen hozzájárult a pozitív változáshoz.

1. táblázat

DIFER mérés eredményei, két képességterületet vizsgálva (pontszámok)

DIFER mérés				
Gyermek számjele	Tapasztalati következtetés		Tapasztalati összefüggés- megértés	
	2024.09.02.	2024.10.25.	2024.09.02.	2024.10.25.
1	56	93	81	93
2	75	87	68	87
3	87	100	68	93
4	87	87	75	100
5	75	100	68	100

3.1.2. Tanulási motiváció kérdőív résztesztjeinek bemutatása

Narratív módon, táblázatba foglalva elemeztem a kérdőív alábbi részeit:

- (5) asszociációs feladat
- (6) mondat befejezés
- (7) intenzitás skála

A gyermekek egyik feladata egy szóasszociációt vizsgáló feladatban az volt, hogy írják le azt az 5 szót, ami először eszükbe jut a tanulásról.

A 2. táblázatban bemutatásra kerül az eredmények összehasonlítása a két időpontbeli adatfelvétel során (a foglalkozás sorozat kezdete előtt és a befejezésekor) rögzített adatok. A kapott válaszok alapján, következtethetünk arra, hogy a gyermekek iskolával és tanulással kapcsolatos érzelmei többségében pozitív irányba mozdultak el, a két rögzítés között eltelt időben. Míg az első adatfelvételkor 10 tantárggyal kapcsolatos semleges, és csak öt pozitív kifejezés, és két egyénre vonatkozó pozitív jelent meg, addig a második alkalommal 10 pozitív szó, és három egyéni, tudást értékelő szó. Megjegyzendő, hogy egy gyermek ellentétes dolgokat is leírt (jó – kicsit rossz; nehéz – imádom).

Ezt követően az asszociációs vizsgálat *két mondatbefejezés* következett.(2. táblázat), ahol szintén egyértelmű a pozitív irányba való elmozdulás, még akkor is, ha valószínűsíthető, hogy a gyerekek az elvárásoknak megfelelően válaszoltak már az első megkérdezéskor is. A második méréskor használt kifejezések azonban magukért beszélnek, megváltoztak (rosszból jó), vagy fokozódtak (jó – szupi, nagyon jó), illetve a hasznosságot, a fejlődést emelik ki.

2. táblázat

Az asszociációs feladat tartalmi elemei

Kérdőív szöveges adatai		
Gyermekek számkódja	Válaszok	
	1.alkalom: program előtt	2.alkalom: program után
Mi az az 5 szó, ami eszedbe jut a tanulásról?		
1	betű, szám, szó	matek, írás, olvasás, játék
2	matek, szám, olvasás	jó, okos. nagy király
3	szorgalom, segítség, önbizalom	önbizalom, szeretet
4	óra, matek, ének, olvasás	természet, bátrabb vagyok, több dolgot ismerek
5	ügyes vagyok, jól olvasok	nehéz, jó, kicsit rossz, imádom
A tanulás szerintem.....		
1	rossz	jó
2	jó	szupi
3	jobb, mint egyedül játszani	akkor jó, ha új dolgokat tanulok
4	jó	nagyon jó
5	nagyon jó	nagyon jó
Amikor tanulok, azt érzem, hogy.....		
1	nem lesz jó valami	mennek a fejembe az okosságok
2	okosodok	néha rossz, de inkább jó
3	nem vagyok egyedül	hasznát vehetem később
4	de jó tanulni	fejlődtem
5	jó tanuló leszek	fejlődtem

Az iskolához való viszony. A kérdést egy ötfokú skálán kérdeztem a kérdőívben, illetve szöveges indoklást is kértem a program előtt és a program után. A kezdetekkor egy gyermek ötös skálás kettőre, egy háromra, és három ötre értékelte ezt a szempontot, a végén egy négyre, a többi ötre. A szóbeli indoklást a 3. táblázatban mutatom be. A pozitív változások megfigyelhetők itt is, a program után, s megjelenik konkrétan a program okozta öröm és a motivációra való hatás is.

3. táblázat

Az iskolához való viszony szóbeli indoklása

Mennyire szeretsz iskolában járni (1-5)? Miért?		
	1.alkalom: program előtt	2.alkalom: program után
1	(2) azért, mert nem szeretem a németet	(4) mert jó játszani
2	(3) nem tudom	(5) VilágutazÓra
3	(5) azért, mert itt sok gyerek van	(5) mert több dolgot tudhatok
4	(5) szeretek ebbe az iskolába járni	(5) szeretem a tanárokat
5	(5) jó tanuló leszek	(5) mert megtanulok új dolgokat

Motivációs kérdőív eredményei

A motivációs kérdőív felépítését korábban bemutattam (20.o.). A 60 elem önértékelése után kialakított dimenziók átlagértékei a 4. táblázatban láthatók. A kis mintaelemszám miatt a kapott pontszámokat a fejlesztő munkában az egyének szintjén vizsgáltam meg, rendkívül érdekesek az állítások, amelyekből a faktorokat meghatározza a teszt.

4. táblázat

A motivációs kérdőív

Dimenziók/ motívumcsoportok	Kutatás előtt				Kutatás után			
	Min.	Max.	átlag	szórás	Min.	Max.	átlag	szórás
<i>K melegség</i>	3	4	3,7	0.447	3	5	4.1	.673
K identifikáció	3	5	4.2	1.095	4	5	4.1	.594
<i>K affiliáció</i>	3	4	3.8	0.447	3	4	3.3	.253
E independencia	2	4	3.4	0.894	3	4	3.4	.673
E kompetencia	3	5	4.0	1	3	5	3.9	.691
E érdeklődés	3	4	3.8	0.447	3	4	3.7	.630
T lelkiismeret	3	5	3.7	0.837	4	5	3.9	.480
T rendszükséglet	3	5	3.7	0.894	3	5	3.9	.194
T felelősség	3	4	3.6	0.548	3	5	3.7	.717
[presszió-érzés]	2	4	2.6	1.095	2	4	2.8	.845

Rövidítések: Dimenziók nagybetűkkel rövidítettek: K= követő (affektív/szociális); E= érdeklődő (kognitív / aktivitási); T= teljesítő (morális/ önintegratív); a presszóérzés plusz tényezőként szerepel (demotiváló elem). Dőlttel a szignifikáns változást jelöltük jelöltük ($p < 0,05$) páros t-próbával vizsgálva.

Csak két motívumcsoport értékei változtak jelentősen, a melegsége nőtt, a gyermekek pozitívabban álltak saját magukhoz és a tanulásukhoz, az affiliáció viszont csökkent, ami meglepő.

A mért dimenziókat sorrendjét a foglalkozássorozat előtt (5. táblázat) a *követő* (affektív/szociális) dimenzió, utána a *teljesítő* (morális, önintegratív) vezeti (6. táblázat). Jelentős változás a rövid idő alatt a teszttel nem volt kimutatható átlagosan, ezt a kis elemszám okozza valószínűleg, de egyénileg igen (ez látható a szórás csökkenéséből is).

5. táblázat

A foglalkozássorozat előtt kapott dimenzió-sorrend

Dimenziók	N	Minimum	Maximum	átlag	szórás
követő	5	3	4	3.9	.628
érdeklődő	5	3	4	3.7	.587
teljesítő	5	3	4	3.7	.523
[presszióérzés]	5	2	4	2.6	.947

6. táblázat

A foglalkozássorozat után kapott dimenzió-sorrend

Dimenziók	N	Minimum	Maximum	átlag	szórás
teljesítő	5	3	5	3.9	.505
követő	5	3	4	3.8	.454
érdeklődő	5	2	4	3.7	.576
[presszióérzés]	5	1	4	2.7	.845

3.1.3. Pedagógiai jellemzése, változások bemutatása

Az egyes gyermekek megfigyelésének tapasztalatait összegzem az alábbiakban. A gyermekeket számokkal jelölöm. A jellemzések a szakértő megfigyelők feljegyzései és tapasztalatai alapján készültek.

1. gyermek

Foglalkozások megkezdése előtti tanév végén tapasztalt főbb jellemzők:

Egy két gyermekes, vidéki kis faluban élő, roma család második fiú gyermeke. Az édesanya rengeteget dolgozik, emiatt kevés ideje marad gyermekével foglalkozni. Az apuka időnként dolgozik, de a munkanélküli időszakokban sem vesz részt a gyermekek nevelésében. A gyermek és családja rendkívül szerény körülmények között él, nem rendelkezik saját szobával. A szülők a gyermek tanulmányaira és felszereléseire nem igazán fektetnek hangsúlyt, a családnak nincsenek könyveik sem. Halláskárosodással rendelkezik, mely nagyban megnehezíti az iskolai tevékenységeit. Bal fülére szinte teljesen siket.

Társas pozícióját tekintve, a közösség teljesjogú tagja, ám igazán mély barátságokat nem alakított ki. Konfliktushelyzetekbe nem igazán keveredik, de sértődékeny kisfiú. Közlékeny gyermek, ám ingerszegény életkörülményei miatt túl sok

megosztani valója nem akad, érzelmi kérdésekben nem nyilatkozik, távlati tervei nincsenek.

Általános tájékozottsága hiányos. Verbális kommunikációja kortársaitól elmarad, életkorának megfelelő szókészlettel nem rendelkezik. Hangereje halk, beszéde nehezen érthető. Munkatempója rendkívül lassú, pedig kognitív képességei jók. Olvasott szövegértése sokszor hibás, mely általában motivátlanságból és figyelmetlenségből adódik.

Logikai gondolkodása gyenge. A bonyolultabb feladatok esetében időnként szüksége van többletmagyarázatra.

A feladatok elvégzésére nehezen motiválható. Feladatait többségében nem fejezi be vagy el sem kezdi. Aktív figyelme és munkában töltött aktív ideje rendkívül kevés, ebből adódik, hogy a tanulással kapcsolatos érzelmei inkább a negatív tartományban helyezkednek el. Problémamegoldó képessége gyenge. Kreativitását nem jellemzi kitartás és kockázatvállalás, illetve újszerűség és rugalmasság sem. Kooperatív feladatokban nem vesz részt.

A foglalkozások végén tapasztalt lényegi változások:

Megfigyelhető változás következett be a gyermek együttműködését tekintve, szívesen vesz részt kooperatív feladatokban, bátran vállalja véleményét, megosztja társaival ötleteit és megoldási lehetőségeit. Tanulással kapcsolatos motivációjának intenzitásában is pozitív elmozdulás figyelhető meg. Szívesen végez hosszabb munkaidejű és kreatív gondolkodást igénylő feladatokat. Problémamegoldó képessége javult, kifejezetten élvezi a kihívás alapú feladatokat. A foglalkozások felénél, saját képességeit tekintve úgy nyilatkozott: „Észrevettem magamon, hogy mióta a foglalkozásra járok, ügyesebb lettem!”

A változás egyaránt megfigyelhető a kutatás keretében végzett foglalkozáson, a tanórákon és a fejlesztő órán is. A tanuló aktivitása nagymértékben nőtt, sokat jelentkezik, szívesen osztja meg gondolatait tanítójával és társaival. Kreativitást igénylő feladatokban, egyre bátrabb, egyedi ötletei vannak, melyeket szívesen megvalósít. Több esetben kérte, hogy feladatait színes rajzokkal egészíthesse ki.

2. gyermek

Foglalkozások megkezdése előtti tanév végén tapasztalt főbb jellemzők:

Egy három gyermekes, vidéki kis faluban élő, roma család harmadik gyermeke. Az édesanya nem dolgozik. Az apa a családfenntartó. A gyermek nem rendelkezik saját szobával. A családdal él az anya 18 éves húga, akire a kislány felnéz, ám nem jó példával szolgál számára.

Szociális szerepét tekintve, a gyermek jó kapcsolatot ápol osztálytársaival, a közösség teljesjogú tagja, ám igazán mély barátságokat nem alakított ki. Konfliktushelyzetekbe gyakran keveredik. Közlékeny gyermek, ám ingerszegény életkörülményei miatt túl sok megosztani valója nem akad, érzelmi kérdésekben nem nyilatkozik, távlati tervei nincsenek.

A gyermek általános tájékozottsága hiányos. Verbális kommunikációja kortársaitól elmarad, életkorának megfelelő szókészlettel nem rendelkezik. Hangereje halk, beszéde nehezen érthető. Olvasott szövegértése sokszor hibás, mely a tanulási nehézségeiből, valamint motivátlanságból és figyelmetlenségből adódik.

Logikai gondolkodása gyenge. A bonyolultabb feladatok esetében időnként szüksége van többletmagyarázatra.

A feladatok elvégzésére nehezen motiválható. Aktivitása hullámzó tendenciát mutat. Tanulással kapcsolatos kíváncsisága szintén hullámzó, érzelmei negatívak vagy semlegesek. Kooperatív feladatokban szívesen vesz részt, de inkább irányító szerepet vállal, mint konkrét feladat elvégzését.

A foglalkozások végén tapasztalt lényegi változások:

A gyermek esetében a legszembetűnőbb változás a tanulással kapcsolatos motivációjának intenzitása, mely a korábbi hullámzó tendenciáról tartósan magas tartományba mozdult. A kutatás keretében végzett foglalkozáson, a tanórákon és a fejlesztő foglalkozáson is megfigyelhető, hogy a gyermek érdeklődése folyamatos, a korábban begyűjtött információkat jól alkalmazza az új feladatok megoldása során. Együttműködést igénylő feladatoknál hatékonyan segíti társait a sikeres feladatmegoldás érdekében.

3. gyermek

Foglalkozások megkezdése előtti tanév végén tapasztalt főbb jellemzők:

Egy kilenc gyermekes vidéki kis faluban élő család ötödik gyermeke. Az édesanya kisegítő osztályban végezte el az általános iskolát, egyéb képzettsége nincs. Munkahelye sosem volt, a gyermekek nevelése, ellátása jelenti a napi feladatait. Az apuka szakmunkásként dolgozik, ő az egyetlen családfenntartó. A kilenc gyermek közül 8 otthon lakik és egy kivétellel tanulmányaikat folytatják. A kislány nem rendelkezik saját szobával, egy nővérével osztozik, aki időnként kizárja hűgát a közös szobából. A szülők a gyermek tanulmányaira és felszereléseire nem igazán fektetnek hangsúlyt, a kislány maga látja el feladatait.

Társas kapcsolatai felszínesek, barátja nincs. Közlékenysége változó. Felnőttekkel tisztelettel kommunikál, ám időnként a stílusa flegma. Érzelmei tartósak és mélyek. Sértődékeny gyermek. Konfliktust nem generál és nem is igazán keveredik ilyen helyzetekbe.

A gyermek általános tájékozottsága hiányos. Verbális kommunikációja kortársaitól elmarad, életkorának megfelelő szókészlettel nem rendelkezik. Hangereje megfelelő, de beszéde nehezen érthető. Olvasott szövegértése sokszor hibás, mely általában motivátlanságból és figyelmetlenségből adódik.

Logikai gondolkodása gyenge. A bonyolultabb feladatok esetében időnként szüksége van többletmagyarázatra.

A feladatok elvégzésére nehézkesen motiválható. Az órán általában fekszik és csak néz maga elé. Elmondása szerint is sokszor fáradt, ám olykor egyszerűen nincs kedve dolgozni. Aktív figyelme és munkában töltött aktív ideje kevés, ebből adódik, hogy a tanulással kapcsolatos érzelmei inkább a negatív tartományban helyezkednek el. Kooperatív feladatokban szívesen vesz részt, ám ekkor sem a munkára összpontosít.

A foglalkozások végén tapasztalt lényegi változások:

A tanulással kapcsolatos negatív érzelmei egyértelműen pozitív irányba változtak. Motiválják őt a változatos feladatok és különleges tanulási helyzetek. A foglalkozás közben úgy nyilatkozott, hogy „Minden gyereknek, egy évig csak így kellene tanulni ahogy mi ezen a foglalkozáson, akkor sokkal jobban éreznék magukat”

4. gyermek

Foglalkozások megkezdése előtti tanév végén tapasztalt főbb jellemzők:

Egy 8000 fős járási központú városban él. A gyermek szüleivel és iker húgaival él együtt. A szülők a kislány tanulmányaira és felszereléseire nem igazán fektetnek hangsúlyt. Így ezek rendszerint hiányosak. A gyermek jó anyagi körülmények között élő elhanyagolt kislány, beszámolója alapján megfigyelhető, hogy az édesapa rengeteget dolgozik, az anya pedig minden figyelmét az óvodás korú ikerpárnak szenteli.

Társas kapcsolatai felszínesek, szoros kapcsolatot csak a szintén az osztályba járó unokatestvérével ápol. Zárkózott gyermek, keveset kommunikál, tanórákon bátortalanul szólal meg.

A gyermek általános tájékozottsága hiányos. Verbális kommunikációja kortársaitól elmarad, életkorának megfelelő szókészlettel nem rendelkezik. Hangereje halk, de beszéde nehezen érthető. Olvasott szövegértése hibás, mely egyrészt tanulási nehézségeiből ered, másrészt motivátlanságból és figyelmetlenségből adódik.

Logikai gondolkodása jó. A bonyolultabb feladatok is többségében segítséggel oldja meg.

A feladatok elvégzésére nehézkesen motiválható. Az órán általában csendesen ül, szólításkor bátortalan. Aktív figyelemmel és munkában töltött aktív ideje kevés, ebből adódik, hogy a tanulással kapcsolatos érzelmei inkább a negatív tartományban helyezkednek el. Kooperatív feladatokban megfigyelőként vesz részt.

A foglalkozások végén tapasztalt lényegi változások:

A gyermek esetében több szempont szerint figyelhető meg pozitív változás. A korábbi zárkózottság nagymértékben javult. A kutatás keretében végzett foglalkozáson, a tanórán és a fejlesztő foglalkozáson is tapasztalható, hogy egy gyermek bátrabb, szívesen osztja meg pedagógusaival és társaival véleményét ötleteit. Örömmel tölti el, ha segíthet társainak. A korábban megszerzett tudást jól alkalmazza gyakorlati feladatokban, mellyel nagyban segíti a kooperatív munkában társait. Problémamegoldó képessége ezáltal nagymértékben javult. A korábban tapasztalt szövegértési problémái javultak, melyeket alátámaszt a tanórai értékelések során szerzett érdemjegyek. Elmondása szerint: „Jobban érzem magam az iskolában és bátrabb vagyok!”

5. gyermek

Foglalkozások megkezdése előtti tanév végén tapasztalt főbb jellemzők:

Szintén egy 8000 fős járási központú városban élő kislány. Mozaik családjukban velük él az anyja korábbi házasságából származó idősebb fiútestvére, a gyermek és az új házasságból származó óvodás korú kislány. Az édesapjával szoros kapcsolatban van, neki szintén van új társa, akit a kislány elmondása szerint kedvel. A gyermek nem rendelkezik saját szobával, beszélgetésekből az szűrhető le, hogy szinte naponta változik, hogy hol alszik. A szülők a gyermek tanulmányaira és felszereléseire nem igazán fektetnek hangsúlyt, a kislány maga látja el feladatait, eszközeinek és felszereléseinek nincs állandó helye az otthonukban. Így ezek rendszerint hiányosak.

Társas kapcsolatai felszínesek, szoros kapcsolatot csak a szintén az osztályba járó unokatestvérével ápol. Közlékeny gyermek, rengeteget beszél, de sajnos a témák nem az életkorának megfelelőek. Ezek a család életkörülményeiből adódnak. Megfigyelhető, hogy mindig mások dolgával foglalkozik, nem tiszteli vagy nem ismeri fel más egyének magánéletét. Mindenbe beleavatkozik, nem képes semmilyen történéstől elhatárolódni. Felnőttekkel tisztelettel kommunikál. Sértődékeny gyermek. Gyakran generál konfliktust társai között.

A gyermek általános tájékozottsága hiányos. Verbális kommunikációja kortársaitól elmarad, életkorának megfelelő szókészlettel nem rendelkezik. Hangereje megfelelő, beszéde nehezen érthető. Olvasott szövegértése sokszor hibás, mely általában motivátlanságból és figyelmetlenségből adódik.

Logikai gondolkodása jó, ám az elsajátított ismereteket nem képes a gyakorlati feladatok megoldásában alkalmazni.

A feladatok elvégzésére nehézkesen motiválható, megfigyelhető a családi minták hatása, a nagyobb testvérek tanuláshoz való viszonya. Az órán is képes teljesen más, oda nem illő témát felhozni és felszólítás ellenére is végig mondja. Elmondása szerint is sokszor fáradt. Aktív figyelme és munkában töltött aktív ideje megfelelő, A tanulással kapcsolatban pozitív érzelmei vannak, de távlati célokkal nem rendelkezik. Önálló problémamegoldó képessége gyenge, a mechanikus feladatokat jól végzi. Kooperatív feladatokban szívesen vesz részt.

A foglalkozások végén tapasztalt lényegi változások:

Önálló célkitűzései gyarapodtak, melyeknek érzékelhető hatását önmaga és családja is megerősítette: „Sokkal szebben olvasok, Anya is mondta.” Hosszabb ideig képes egy feladatra koncentrálni. Problémamegoldási kísérletei bátrabbak, több oldalról próbálja megoldani a feladatokat, korábban egy próbálkozás után feladta és ezt palástolva beszélgetni kezdett. A foglalkozások 5. hetében észrevehető volt a változás.

3.1.4. Megfigyelés

(1) Gyermekek értékelése

A tanulók minden foglalkozás végén önértékelést végeztek. A tanórán tapasztalt érzelmeiket értékelték először. Egy vizuális elemekkel támogatott értékelőt használtam, ilyen egyszerű és egyértelmű szimbólumok jelentették a különböző érzelmi állapotokat. A tanulók 3 állapot közül választhattak (nagyon jól éreztem magam, jól éreztem magam, nem tetszett). Gyakoriságát tekintve legtöbbször a nagyon jól éreztem magam fordult elő. A további 2 kategóriát egyetlen gyermek használta. Ezeknek megoszlásának pontos adatait, az alábbi táblázat tartalmazza. Az értékelés másik részében saját aktivitásukat kellett megítélni, az adott foglalkozásra vonatkoztatva. Ehhez egy 5 fokozatú skálát használtam, melyen szintén színezéssel jelölték, az általuk tanúsított aktivitás fokozatát. Többségében maximális értéket adtak saját aktivitásukra, egy gyermek azonban sosem adott magának maximális értéket. A foglalkozások alkalmával a skálán jelölt értékek pontos adatait szintén az alábbi táblázat tartalmazza.

6. táblázat

Gyermekek önértékelése

Foglalkozás végén történt önértékelések gyakorisága						
Értékelési szempontok		Gyermekek				
		1	2	3	4	5
Érzelmi önértékelés	Nagyon jól éreztem magam	15	21	21	21	21
	Jól éreztem magam	4	-	-	-	-
	Nem tetszett	2	-	-	-	-
Aktívítás önértékelése	1	1	-	-	-	-
	2	1	-	-	-	-
	3	1	3	-	-	-
	4	3	18	-	4	-
	5	15	-	21	17	21

(2) Megfigyelési jegyzőkönyvek

Az alábbi táblázat összefoglalja a megfigyelő által rögzített adatokat. A folyamatos jelzésekkel rögzített szempontok adatait foglalkozásokra lebontva összesítettem. Melyből látszik, hogy egy-egy foglalkozás alkalmával milyen mértékű volt az aktivitás és a feladatokat milyen arányban kísérték negatív, illetve pozitív érzelmek. A foglalkozásonkénti lebontás célja, hogy az egyes témák és feladatok hatása megfigyelhető legyen, illetve egy általános képet mutat az egész folyamatról. Jól megfigyelhető, hogy kezdetben nem voltak negatív érzelmek. A tizenharmadik foglalkozáson jelent meg először negatív érzelmek, amikor is a feladatok elkezdtek összetettebbé válni és bátrabb problémamegoldási lehetőségeket igényeltek. Ám az is látható, hogy a negatív érzelmek továbbra sem lettek meghatározóak. Az aktív figyelem és a sikerélmény realizálódik lényegében együtt mozog.

7. táblázat

Megfigyelési szempontok gyakorisága

Megfigyelési szempontok előfordulásának gyakorisága foglalkozásonként					
Foglalkozás sorszáma	Aktivitás		Érzelmek		
	Aktív figyelem	Munkában való aktív részvétele	Negatív érzelmek	Sikerélmény	Pozitív visszajelzés
1.	17	15	0	15	17
2.	15	14	0	14	17
3.	15	15	0	14	20
4.	15	13	0	15	17
5.	15	14	0	10	3
6.	15	10	0	10	8
7.	20	17	0	17	14
8.	15	18	0	17	16
9.	15	18	0	17	16
10.	18	17	0	17	16
11.	20	18	0	18	20
12.	18	17	0	18	18
13.	18	18	2	18	14
14.	16	16	0	18	14
15.	20	18	2	19	16
16.	19	19	0	17	16
17.	15	19	0	17	15
18.	13	16	3	13	12
19.	15	18	1	13	16
20.	20	17	3	13	13
21.	20	17	0	16	15
Összesen	354	344	11	326	313

Két szempont tekintetében öt fokozatú skálán jelöltük az előfordulás intenzitását, ezek a tanulás iránti kíváncsiság és a tanítói minőségi visszajelzések voltak. A megfigyelő által

rögzített adatokat alkalmankénti lebontásban összesítettük. Megfigyelhető, hogy a kezdetben az első két alkalommal alacsonyabb volt a kíváncsiság mértéke, ez két zárkózottabb gyermeket jelent. Ez az érték azonban a harmadik alkalomtól pozitív irányba változott. Néhány alkalommal fordult elő csupán, hogy a kíváncsiság alacsonyabb intenzitással jelentkezett. Összességében a teljes foglalkozás sorozatot tekintve a kíváncsiság átlaga 4,9.

8. táblázat.

Megfigyelési szempontok értékelésének eloszlása

Megfigyelési szempontok 5 fokozatú skálán történt értékelésének összesítése gyakoriságuk szerint, foglalkozásonként										
Foglalkozás	Kíváncsiság					Tanító visszajelzés				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1.	-	-	-	2	3	-	-	-	-	5
2.	-	-	-	1	4	-	-	-	-	5
3.	-	-	-	-	5	-	-	-	-	5
4.	-	-	-	-	5	-	-	-	-	5
5.	-	-	-	-	5	-	-	-	-	5
6.	-	-	-	-	5	-	-	-	-	5
7.	-	-	-	2	3	-	-	-	-	5
8.	-	-	-	-	5	-	-	-	-	5
9.	-	-	-	-	5	-	-	-	-	5
10.	-	-	-	-	5	-	-	-	-	5
11.	-	-	-	-	5	-	-	-	-	5
12.	-	-	-	-	5	-	-	-	-	5
13.	-	-	1	-	4	-	-	-	-	5
14.	-	-	-	-	4	-	-	-	-	4
15.	-	-	-	1	4	-	-	-	-	5
16.	-	-	-	1	4	-	-	-	-	5
17.	-	-	-	-	5	-	-	-	-	5
18.	-	-	-	-	5	-	-	-	-	5
19.	-	-	-	-	5	-	-	-	-	5
20.	-	-	-	-	5	-	-	-	-	5
21.	-	-	-	-	5	-	-	-	-	5
Átlag	4,91					5				

A foglalkozáson összességében tapasztalt megfigyeléseket hét szempont alapján rögzítettük öt fokozatú skálán. A kapott értékeket foglalkozásonként összesítettem. Így jól látható egy-egy foglalkozás alkalmával tapasztalt megfigyelési szempontok intenzitása, illetve elemezhető egy-egy megfigyelési szempont a teljes foglalkozássorozat tekintetében. A pozitív légkör a kutatás teljes időtartama alatt ötös értéket kapott. A motiváció és kitartás a kezdeti időszakban a hullámzó volt, bár nagy

intervallumokban nem mozgott. A foglalkozás sorozat előrehaladásával magas szinten stagnált egészen a végéig. Összességében a foglalkozás sorozaton tapasztalt motiváció és kitartás átlaga 4,6. Az együttműködés szintén hullámzó, ám nagy eltérések itt sem figyelhetők meg, a hullámlás inkább a feladatok változatossága miatt fordulhat elő. Az együttműködés átlaga 4,7. A gyermekek saját célkitűzései az újszerű foglalkozás hatására jól indultak, majd középtájon megfigyelhető némi ingadozás, de nem számottevő mértékű, ezt követően újra visszatér a kezdeti szintre. A gyermek saját célkitűzéseinek átlaga a foglalkozás sorozat során 4,6. A téma iránti érdeklődés a pozitív légkör után a legmagasabb érték. A legelső alkalom kivételével a gyermekek teljes mértékben nyitottak voltak a témák iránt. Összességében az átlaga 4,9. Az önálló felismerések és problémamegoldás esetében megfigyelhető, hogy együtt mozog a motivációval és a kitartással. Átlaga pontosan megegyezik ezzel a megfigyelési szemponttal. Az önértékelés mutatja a legnagyobb hullámlást, ez a szempontok közül a legtrikábban éri el a legmagasabb szintet, az átlaggal is a legalacsonyabb, mely 4,4.

9. táblázat

Megfigyelési szempontok értékelésének előfordulása

Megfigyelési szempontok 5 fokozatú skálán történt értékelésének összesítése előfordulásuk szerint, foglalkozásonként							
	Pozitív légkör	Motiváció Kitartás	Együttműködés	Gyermek saját célkitűzései	Téma iránti érdeklődés	Önálló felismerések /probléma	Önértékelés
1.	5	4	5	5	4	5	5
2.	5	4	5	5	5	5	5
3.	5	5	5	5	5	5	5
4.	5	5	5	5	5	5	4
5.	5	5	4	5	5	5	4
6.	5	3	3	4	5	3	4
7.	5	4	5	4	5	4	4
8.	5	5	5	5	5	5	4
9.	5	4	5	4	5	4	4
10.	5	4	5	4	5	4	4
11.	5	5	5	5	5	3	4
12.	5	5	4	5	5	5	5
13.	5	5	4	4	5	5	5
14.	5	5	5	5	5	5	5
15.	5	5	5	5	5	5	5
16.	5	5	5	5	5	5	5
17.	5	5	5	5	5	5	4
18.	5	5	5	5	5	5	4
19.	5	5	5	5	5	5	4

20.	5	5	4	5	5	5	4
21.	5	5	5	5	5	5	5
Átl	5	4,6	4,71	4,76	4,95	4,6	4,42

(3) Spontán megfigyelési jegyzőkönyv

Az elkészült jegyzőkönyveket, narratív elemzési technikával összesítettem, a megfigyelési motívumok alapján. A spontán jegyzőkönyvek tartalmát az alábbi táblázatban a megfigyelési szempontok szerint csoportosítottam. A megfigyelési motívumok tekintetében a pozitív eseményt +, a negatív eseményt – jellel különböztettem meg.

10. táblázat.

Megfigyelési szempontok

Megfigyelési szempontok	A megfigyelési szempontok megjelenése a jegyzőkönyvek tartalmában
Aktív figyelem	+ teljes figyelemmel dolgozik + nyitott és aktívan dolgozik + koncentrált + érdeklődve hallgatták egymást + nagy érdeklődéssel nézte - a ceruzával játszott - nem kötötte le
Munkában való aktív részvétel	+ megismertük és átbeszéltük + lendületesen dolgozott + maximális energiaráfordítással dolgozott + aktívan beszélget + gyors és pontos munkát végzett + elmélyülten dolgozott + ügyesen megtalálta -nem fejezte be a feladatot -a ceruzával játszott
Pozitív visszajelzések	+ megkértek, hogy csatlakozzak + tetszett a játék + folyamatosan visszajelzéseket adtak + élvezik a feladatot + végig mosolygott + „Azt a, észre sem vettük hogy tanultunk”
Negatív érzelmek	- nehezen vált érdeklődővé - nem fejezte be a feladatot - nehezen ment az önálló feladat - ceruzával játszott - nem kötötte le
Sikerélmény	+ elgondolkodtató és nagyon jó foglalkozás volt + emlékeztek + felvidította

	+ térképre való feltűzés + egy ügyesebben használták az internetet + tudatosan használják az internetet + nagyon élvezte, hogy megtalálta a megoldást + jól adaptálja a digitális térképet a saját térképünkre
Kíváncsiság	+ várja és kíváncsi a következő alkalom témájára + már szedi is a cuccait + az új információ felébresztettél további kíváncsiságát + nagyon tetszik neki az új feladattípus + feltűnő kíváncsisággal kérdezgetnek
Pozitív légkör	+ érdeklődve várták a foglalkozást + a mese jó hangulatot teremtett + játék + mind jól érezték magukat + boldogan sorolták + jó hangulatban telt + felszabadultabb + teljesen felszabadult + szereti a foglalkozást és azt, hogy itt lehet + végig mosolygott + lelkesen kiszámolták + társaiknak pozitívan beszéltek a foglalkozásról
Gyermekek saját célkitűzései	+ az én közbeavatkozások nélkül felismerték + egyéni és közös célokat tűztek ki + önállóan kezdett beszélni + maguk jöttek rá + logikusan megtalálták a megoldást + több ötletük is volt -nehezen ment az önálló feladat
Téma iránti érdeklődés	+ mindenki ötletelt + kíváncsi a következő alkalom témájára + színes mutatós rajzok + nagyon tetszett a digitális feladat + emlékeztek a korábbiak + gyorsan dolgozott + örömmel fogadta a feladatot + mindenki nagyon szeretné elmondani + rajzos formában is kiegészítette
Együttműködés	+ mindenki ötletelt + elmondják + csatlakoztak a beszélgetéshez + közlemények + ügyesen kifejtették + egymást segítve oldották meg + közös munkát választották + segített amikor a társa elakadt + és segítették egymást

	+ reflektáltak egymás észrevételeire + türelmesen megvárták + összerakták a részinformációkat + kooperatív feladatnál maguk osztják le a szerepeket -csak a tanítóval kommunikáltak
Motiváció/ kitartás	+ kitartóan dolgozik + színes rajzot készít feliratokkal + a digitális feladatnál mindenki kitartó + + maximális energiaráfordítással dolgozik + lelkesen számolták + több ötletük is volt + rajzos formában is kiegészítették + Nem volt hajlandó félbehagyni + visszakérte, hogy folytassa + a boldogságot a tanuláshoz kapcsolta + jól emlékeztek + fontos dolgokat írnak + mindenki válaszában szerepel a tanulás + fontos számára, hogy okoskodjon
Önértékelés	+ boldogság büszkeség + élvezi az óra végi önértékelést + „ügyesebb vagyok” + „jobban olvasok” - alul értékeli a befektetett energiát

3.2. Pedagógiai programba beépíthetőség vizsgálata szakértői interjúk elemzésével és a szülők tanulást segítő attitűdjének megfigyelése alapján

A kutatási kérdés eldöntéséhez a kutatás részeként strukturálatlan záró interjúkat készítettem, a kutatást kísérő szakértőkkel, a fejlesztő pedagógussal és az osztály tanítóval. Az interjúk másodlagos célja a kutatás eredményességére való reflexió. (Az interjúk tartalmi összefoglalása a 6. számú mellékletben található. Az interjúk tartalmi elemzését öt kategóriát kaptam, melyek a következők voltak:

- Szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek társadalmi helyzet napjainkban
- A szülők és az iskola kapcsolata régen és ma
- Motiváció és differenciálás régen és ma
- A kutatás eredményessége
- Az eszköz beépíthetősége

Az eredményességet a kategóriák tartalma szerint mutatom be.

11. táblázat

Az eredményesség elemzése

Kategória	Interjúk tartalma
Szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek társadalmi helyzet napjainkban	Nagyobb szociális és kulturális lemaradás Általános tájékozottság hiányosságai Csekély szülői támogatás Alacsony motiváció
A szülők és az iskola kapcsolata régen és ma	Régen: együttműködő Ma: elkerülő
Motiváció és differenciálás régen és ma	Régen: alig volt szükséges Ma: kiemelten fontos mindkettő, nehéz, kevés az eszköz
A kutatás eredményessége	A kutatás eredményes, a gyermekek fejlődését a mérések, a kérdőívek, a megfigyelések igazolják
Az eszköz beépíthetősége	Az eszköz beépíthető a pedagógiai programba, melynek tesztelése megtörténik a negyedik osztályban, a tanév második felében

Szülők bevonhatóságát nem feltételeztük a kutatás tervezése során, tekintve a szociális helyzetüket és gyermekeik oktatásához eddig tanúsított hozzáállásukat. Ám az előkészítés szakaszában nyitottan fogadták az új lehetőséget és gyermekeik számára is pozitív kommunikációval vezették elő, majd kísérték végig a folyamatot. A kutatásban részvevő gyermekek esetében, megfigyeltük a korábbi években, hogy ezen szülők gyermekeik tanulmányi munkáját és iskola életét nem kísérik figyelemmel, a gyermekek minimális vagy semmilyen támogatást nem kaptak a családjuk részéről. A szülők is az iskola kapcsolatát nehézkes kommunikáció jellemezte. Az új programban való részvétel lehetőségét azonban pozitívan fogadták, egyfajta sikerélményként realizálták, hogy az ő gyermekükre került kiválasztásra. Ennek következtében a szülők tanulást támogató attitűdje pozitív irányba mozdult el. Figyeltek, hogy gyermekeik részt vegyenek a foglalkozásokon. A tanulók elmondása szerint rendszeresen érdeklődtek és több alkalommal megfogalmazták a gyermekeiken tapasztalt pozitív változásokat, melyeket ők maguk a kutatás tárgyként létrehozott program sikerességének tudtak be. A szülők azóta is többen beszélgetnek a gyermekekkel, érdeklődnek az iskolai életükkel kapcsolatban.

4. Összegzés

Kutatásom célja egy olyan eszköz megalkotása volt, mely egyrészt segíti a vidéki hátrányos helyzetű gyermekeket, abban, hogy a szociális szegregáció miatt bekövetkezett lemaradásaikat minimalizálni tudjuk, fejlesztjük a kreativitásukat, a problémamegoldó képességüket, a tanulási motivációjukat. Másrészt segíti a pedagógusokat abban, hogy rendelkezésünkre bocsájt egy olyan eszközt, amely könnyen használható, tartalmaz minden szükséges elemet a foglalkozások megvalósításához. Nem igényel különleges helyszíneket, külön képesítést. A tervezési szakaszban megalkottam egy 22 alkalomból álló foglalkozás sorozatot, egy munkafüzetet és egy tanári kézikönyvet, online feladatokat és egyéb eszközöket. A tanév kezdetétől megtartottam a megtervezett 22 foglalkozást és teszteltem az általam készített eszközöket.

Kutatásom, mint a választása reprezentatív stratégia alapján történt. A résztvevő öt gyermek tekintetében azonos, hogy hátrányos helyzetű. Ezen belül a minta nem homogén szerkezetű. A gyermekek között van BTMN státuszú és olyan is, aki nem rendelkezik különleges bánásmódot igénylő nehézségekkel.

Kutatási kérdés (1) Megalkotható-e egy olyan nevelési eszköz, mellyel a hátrányos helyzetű gyermekek tanulási motivációja fejleszthető? A foglalkozások során tapasztalt, a mérési eszközök által gyűjtött adatok, illetve a gyermekek tanítója és fejlesztő pedagógusa által a tanórán és a fejlesztő órán megfigyelt pozitív változások alapján elmondható, hogy sikerült egy olyan nevelési eszköz megalkotása mely segíti a vidéki hátrányos helyzetű gyermekeket. A foglalkozás sorozat következtében fejlődött a gyermekek problémamegoldó képessége, kreativitása, önbizalma és a tanulási motivációja. A változás már a kutatás felénél tapasztalható változásokat eredményezett, melyek hamarosan a tantárgyi értékelések során is megmutatkoztak.

A gyermekek szemszögéből nézve is eredményes a megalkotott eszköz. A foglalkozások során a következő megállapítások hangzottak el:

„Én sokkal egészségesebb vagyok, mert tanultam róla, hogy mit kell tennem ezért.”

„Rengeteg dolgot megtanultam a világról”

„Én ügyesebb lettem”

A kutatás eredményesnek tekinthető, hiszen egyfelől a gyermekek önálló véleménye alapján nőtt, az önbizalmuk, szeretnek tanulni, örülnek az újonnan szerzett tudásnak, melyek elengedhetetlen feltételei a tanulási motivációnak. Másfelől a gyermekekkel foglalkozó pedagógusok által tapasztalt pozitív változások is jelentősek, melyet tantárgyi számonkérések alkalmával is megmutatkoztak.

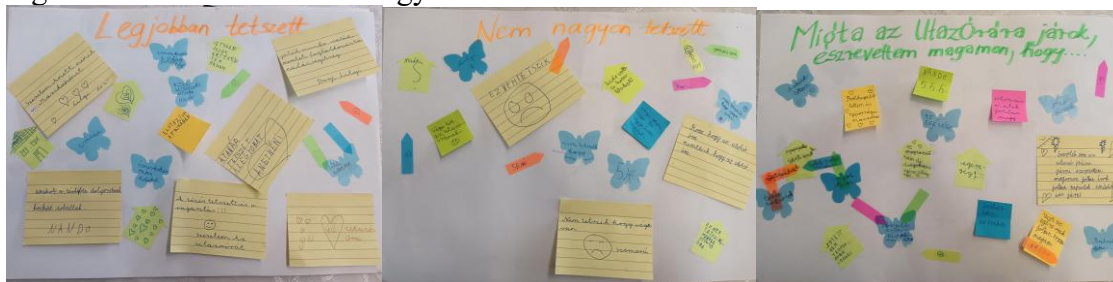
A kutatás záró foglalkozás alkalmával a gyermekek színes papírokra írva megfogalmazták véleményüket a teljes foglalkozás sorozattal kapcsolatban. Arra kértem őket, hogy 3 kérdésre válaszoljanak melyek a következők voltak.

1. Mi tetszett Neked legjobban a foglalkozások során?
2. Mi az, ami nem tetszett?
3. Mit vettél észre magadon a foglalkozások során?

A kérdésre adott válaszaikat a megfelelő helyre kellett ragasztani. A válaszok rendkívül széles körben fogalmazták meg, más-más nézőpontból alkottak véleményt, így ezek elemzése helyett, a teljes dokumentumot az alábbi kép tartalmazza.

9. ábra.

Foglalkozás sorozat értékelése gyermekek által

Kutatási kérdés (2) A foglalkozás beépíthető-e az iskola pedagógiai programjába?

A kutatásban résztvevő gyermekek tanítója, a fejlesztő pedagógus és az iskolában dolgozó többi alsós tanító egyhangú véleménye alapján, az általam fejlesztett eszköz beépíthető a pedagógiai programba. Annak szükségessége megalapozott. Meglátásuk szerint elengedhetetlen lenne, hogy felső tagozatba kerülés előtt, megtörténjen a gyermekek motivációjának megszilárdítása, illetve a foglalkozások során a gyermekekről kapott plusz információk nagyban segítik a pedagógusok munkáját. Megvalósítását tekintve heti egy alkalmas szakkör jellegű foglalkozás valósítható meg legegyszerűbben, melyet szeretnének már az idei tanév második felében bevezetni a negyedik osztályos tanulók részére.

Záró gondolatok

A kutatásról összességében elmondható, hogy minden résztvevő számára pozitív hatással volt.

A gyermekek pozitív lehetőségként élték meg a foglalkozáson való részvételt. Büszkén mesélték osztálytársaiknak a „VilágutazÓra” során szerzett élményeiket. Társaik érdeklődve hallgatták őket, egyre érdeklődőbbé váltak az új foglalkozás iránt. A résztvevő gyermekek egyhangúlag nyilatkoztak arról, hogy nem szeretnék, ha a foglalkozás véget érne az őszi szünet kezdetével.

A megfigyelő pedagógus, örömmel kísérte végig a folyamatot, új ötleteket gyűjtött, a gyermekekről szerzett információkat beépíti mindennapi munkájába.

Pályakezdő tanítóként rendkívül hasznos volt számomra, a gyermekek megismerésének folyamata, kipróbálhattam a pozitív légkör megteremtését a gyakorlatban, megtapasztaltam a különböző feladatok hatását, felkutattam a motiválás lehetőségeit.

Tudatában vagyok annak, hogy a gyermekeket nyolc hét alatt számos egyéb hatás is érte, a kutatás tárgyát képező foglalkozáson kívül, melyek szintén fejlesztő hatásúak voltak. Ezzel együtt a kutatás ideje alatt összegyűjtött adatokat pozitív visszajelzésként realizálok.

10. ábra

A kutatás céljainak megvalósulása (saját ábra)

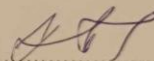
7.1 Mesterséges intelligenciát nem használt

NYILATKOZAT

Kijelentem, hogy mesterséges intelligencia alkalmazást/programot (pl. képalkotó, szövegalkotó) nem használtam a dolgozat készítése során.

Jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul veszem, hogy amennyiben bizonyítható, hogy a dolgozatot nem magam készítettem, illetve mesterséges intelligencia alkalmazás/program segítségével vettem igénybe vagy a dolgozattal kapcsolatban szerzői jogi jogsértés ténye merül fel, a Szekció megtagadja a dolgozat befogadását.

Dátum: 2025. 01. 12.

Aláírás

ÉVA PÉTER ANETT

Név (olvashatóan)

Irodalom

- Angyal, S. & Hercz, M. (2019). Hétköznapi hősök nevelése: vállalkozóképeség fejlesztésének lehetősége gyermekkorban. ELTE TÓK, in Vitályos Gábor Áron (szerk) Mester és Tanítvány V. tanulmánykötet, 10-17.o.
- Balogh, L. (1987). *Feladatrendszerek és gondolkodásfejlesztés*. Tankönyvkiadó
- Bárányné Dr. Jámbori Sz., Dr. Horvát-Militityi T. & Ráczné Török E. (2013). Motiváció teszt . In: Tanulók és tanulócsoportok megismerése - kiemelt figyelmet igénylő tanulók.
http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Tanulok_s_tanulcsoportok_megismerese_-_kiemelt_figyelmet_ignyl_tanulok/iskolai_motivaci.html
- Bodnár, G.& Kiss-Kuhár, A. & Hercz, M. (2020). „Mondj igent magadra!": szociális vállalkozóképeség megalapozása interdiszciplináris szemlélettel, ELTE TÓK in Hercz M. (szerk) Mester és tanítvány VII. tanulmánykötet 44-53.
- Biba, S. & Kálmán, D. (2013). A teljesítményértékelés hatásmechanizmusának elemzése a felsőoktatásban
https://epa.oszk.hu/02700/02750/00032/pdf/EPA02750_tudasmenedzsment_2013_02_ksz_027-035.pdf (2024.12.20)
- Csapó, B. (2000). A Tantárgyakkal kapcsolatos attitűdök összefüggései, *Magyar Pedagógia* 100. évf. 3. szám 343-366.
- Csapó, B. (2003). Oktatás az információs társadalom számára. In: *Magyar Tudomány* 12. 1478-1485.
- Falus, I. (2000). Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe, *Műszaki Könyvkiadó*, 11-157.
- Gál, G. & Jászi, É. (é.n.). A hátrányos helyzetű tanulók jellemzői:
http://okt.ektf.hu/data/szlahorek/file/hunline_pedpszi/16_pedagogus_mesterseg/1125_a_htrnyos_helyzetbl_add_iskolai_problmk.html (2024.12.10.)
- Hercz, M. (2019). YouKids social entrepreneurship programme for kids. In: Davies, I., Evans, M., Fülöp, M., Kiwan, D., Peterson, A., & Sim, J. B.Y. (Eds.). *Taking action for change: Educating for youth civic engagement and activism* (47-48). York: University of York.
- Hercz, M. (2019). Fiatalok elvándorlásának csökkentése pedagógiai szemléletváltással és módszerekkel. *Létünk*, 2019. (1.) 39–59.
- Hercz, M. & Ledniczki, K.M. (2018). *Tanítható? Tanulható? A tanulás tanítása* in Gradus 5.1. 74-86.
- Hercz, M. & Lindner, J. (eds. 2020). Szociális vállalkozóképeség fejlesztése gyermekkorban: nemzetközi konferencia és a UKids projekt szakkiállítása. Social entrepreneurship education in childhood: international conference, thematic exhibition based on UKids project. Eötvös Loránd Tudományegyetem
- Hercz, M., Pozsonyi, F., & Takács, N. (2020). Supporting a Sustainable Way of Life-Long Learning in the Frame of Challenge-Based Learning
- Kelemen, L. (1981). *Pedagógiai pszichológia*, Tankönyvkiadó
- Komarkova ., Conrads. & Collado (2015) *Vállalkozási kompetencia: A meglévő koncepciók, politikák és kezdeményezések áttekintése – Zárójelentés*. Luxembourg (Luxemburg). Az Európai Unió Kiadóhivatala.
- Kozéki, B. (1985). Személyiségfejlesztés az iskolában, *Békés Megyei Pedagógiai Intézet*,

- Kozéki, B. & Entwistle, N. J. (1986). Tanulási motivációk és orientációk vizsgálata magyar és skót iskoláskorúak körében. *Pszichológia* 6 (2), 271–292.)
- Lindner, J. (2019). Entrepreneurial spirit for the whole school- ways to become an e.e.si-Entrepreneurship School. *Discourse and Communication for Sustainable Education*, 10(2), 5-12.
- Liskó, I. (2002). A hátrányos helyzetű tanulók oktatásának minősége. *Új Pedagógiai Szemle* 2002/2. Elérhető: <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/a-hatranynos-helyzetu-tanulok-oktatasanak-minosege>
- Ledniczky, K.M. (2019) Tanulást támogató stratégiák a tanórán kívüli nevelésben, OTDK dolgozat kézirat
- Lomax, P. (2004). Az akciókutatás a változásmenedzsment szolgálatában (magyar változat). <https://adoc.pub/11-fejezet-pamela-lomax-az-akciokutatas-a-valtozasmenedzsmenten.html>. Eredeti In: Bennett et al (ed) (1994). *Improving Educational Management through research and consultancy*. Paul Chapman Publishing Ltd. in association with Open University Press, London. 156-167. pp.
- Nagy, J., Józsa K., Vidákovich, T. & Fazekasné Fenyvesi, M. (2004). DIFER Programcsomag: *Diagnosztikus fejlődésvizsgáló és kritériumorientált fejlesztő rendszer 4–8 évesek számára*, Mozaik Kiadó.
- NAT (2020). A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról.
- Pátkai, A. & Hercz M. (2020). Kaméleon-naplóval az empátiától az erőszakmentes kommunikációig. Vállalkozói nevelési projekt alsó tagozatban. in Hercz M. (szerk) *Mester és tanítvány VII. Tanulmánykötet*, 54-61.
- Réthy, E. (1998). Érték, minőség, tudás. Megjegyzések egy könyv margójára. In: *Iskola kultúra* 8(8) 102-108.
- Réthy, E.(2001a). A tanulási motiváció elemzése. In: Csapó, B. & Vidákovich, T. (szerk.): *Neveléstudomány az ezredfordulón: Tanulmányok Nagy József tiszteletére*. Tankönyvkiadó, Budapest. 153–161.
- Réthy, E.(2001b). Motivációs elképzelések. In: Golnhofer E. & Nahalka I.(szerk.). *Pedagógusok pedagógiája*. Nemzeti Tankönyvkiadó, (177–201)
- Réthy, E. (2003). *Motiváció, tanulás, tanítás. Miért tanulunk jól vagy rosszul?* Nemzeti Tankönyvkiadó
- Réthy, E. (2004): Motivációs eljárások, pedagógiai kirekesztődés. In: Nahalka, I. & Torgyik, J. (szerk.). *Megközelítések. Roma gyermekek nevelésének egyes kérdései*. Eötvös József Könyvkiadó. 246–267.
- Réthy, E. & Vámos, Á. (2006): *Esélyegyenlőtlenség és méltányos pedagógia*. Bölcsész Konzorcium HEFOP Iroda
- Sallai, É. (2015). „Legjobb motiváció az élménybe vonás”. In: Új Köznevelés 2015/7. <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/legjobb-motivacio-az-elmenybe-vonas>
- Samuelsson, I. P., & Kaga, Y. (Eds.). (2008). *The contribution of early childhood education to a sustainable society*. Paris: UNESCO.
- Sánta, K , (2015) *Trianguláció a pedagógiai kutatásban*. Eötvös József Könyvkiadó
- Sánat. K. (2010) A Trinaguláció MTMM-mátrix kapcsolata a pedagógusi kutatásban. In: *Iskola kultúra* 2017/8. 54-62
- Sánta. K. (2006.) *Mintavétel a kvalitatív pedagógiai kutatásban*. Kutatás-módszertani kiskönyvtár

- Slunien, G. (2019). Possibilities for development of emotional intelligence in childhood in the context of sustainable education. *Discourse and Communication for Sustainable Education*, 10(1), 133-145.
- Tóth, L (1995). A tanulók motivációs sajátosságai és az iskolai teljesítmény. In: Balogh, L., Bugán, A., Kovács, J. & Tóth, L. (szerk.). *Fejezetek az alkalmazott lélektan köréből. A KLTE Pszichológiai Intézetének kiadványa.* 153–165.
- UKids (2020). Youth Start Social Entrepreneurship Programme for Kids.
<http://www.youthstart.eu/en/terms/> (2024.01.15)
- Zsolnai, A. (2006). *A szocialitás fejlesztése 4–8 éves életkorban*. Mozaik Kiadó,
- Zsolnai, A. (2006). A szociális készségek fejlesztése 4-8 éves korban. *Új Pedagógiai Szemle*, 55 2006 (6.). Elérhető: <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00104/2006-06-ta-Zsolnai-Szocialis.html> (2024. október 10.)
- Youth Start Entrepreneurial Challenges Programme. Elérhető:
<http://www.youthstart.eu/en/challenges/> (2024. augusztus 3.)

MELLÉKLETEK

Tartalomjegyzék

1. Ábrák és táblázatok jegyzéke

1.1.Ábrajegyzék

1. ÁBRA. KIEMELT KOMPETENCIÁK, SAJÁT ÁBRA A NAT2020 ÉS AZ INTÉZMÉNY PEDAGÓGIAI PROGRAMJA ALAPJÁN	8
2. ÁBRA. A KUTATÁS GONDOLATA (SAJÁT ÁBRA)	13
3. ÁBRA. MEGFIGYELÉSI TRIANGULÁCIÓ (SAJÁT ÁBRA)	17
3. ÁBRA. SAJÁT FEJLESZTÉSŰ ONLINE FELADATOK	23
4. ÁBRA. A GYERMEKEK ÖNÉRTÉKELÉSE: RÉSZLET A MUNKAFÜZETBŐL	23
5. ÁBRA. A VILÁGTÉRKÉP (SAJÁT FOTÓ).....	24
7. ÁBRA. A KUTATÁS FOLYAMATA (SAJÁT ÁBRA).....	26
8. ÁBRA. FOGLALKOZÁS SOROZAT ÉRTÉKELÉSE GYERMEKEK ÁLTAL	47

1.2.Táblázatjegyzék

1. TÁBLÁZAT DIFER MÉRÉS EREDMÉNYEI, KÉT KÉPESSÉGTERÜLETET VIZSGÁLVA (PONTSZÁMOK)	28
2. TÁBLÁZAT AZ ASSZOCIÁCIÓS FELADAT TARTALMI ELEMEI	29
3. TÁBLÁZAT AZ ISKOLÁHOZ VALÓ VISZONY SZÓBELI INDOKLÁSA	29
4. TÁBLÁZAT A MOTIVÁCIÓS KÉRDŐÍV	30
5. TÁBLÁZAT A FOGLALKOZÁSSOROZAT ELŐTT KAPOTT DIMENZIÓ-SORREND	31
6. TÁBLÁZAT GYERMEKEK ÖNÉRTÉKELÉSE.....	37
7. TÁBLÁZAT MEGFIGYELÉSI SZEMPONTOK GYAKORISÁGA	38
8. TÁBLÁZAT. MEGFIGYELÉSI SZEMPONTOK ÉRTÉKELÉSÉNEK ELOSZTLÁSA	39
9. TÁBLÁZAT MEGFIGYELÉSI SZEMPONTOK ÉRTÉKELÉSÉNEK ELŐFORDULÁSA	40
10. TÁBLÁZAT. MEGFIGYELÉSI SZEMPONTOK	41

2. Mellékletek jegyzéke

1.Tanulói munkafüzet.....	51
3. Tanári kézikönyv.....	64

4. A kutatás eszközei	
4.1. A megfigyelés szempontrendszere.....	78
4.2. Iskolai motivációs kérdőív.....	79
4.3. DIFER	82
5. Törvényes képviselők részére készített dokumentumok.....	84
5.1. Kutatás ismertető	
5.2 Beleegyező nyilatkozat	
6. Záró interjúk.....	86

A kiséger és Te a világ körül

Álneved

Szia!

Szeretnék neked bemutatkozni! Lévi vagyok. Egy házi egér, latin nevem „mus musculus”. Úgy tartják, hogy a második legnagyobb számú emlősfajba tartozom az ember után. Én és a fajtársaim, mindig is az emberekhez közel laktunk. Egy csendes kis pajtában éledegéltem sokáig. Ám esténként felosontam a gazdáék házába és szemügyre vettem az emberek életét. Láttam a kisfiú asztalán térképet, az apuka táskájánál csillogó pénzeket és hallottam, hogy este a fiúcska érzéseiről és a napi teendőiről beszélgettek. Egyszer aztán addig leselkedtem, hogy teljesen magával ragadott az emberek világa. Hajnalra túlcsoordult bennem a kíváncsiság és elindultam világot látni. Most Téged is hívlak, hogy tarts velem, kedves kis barátom! Nagy utazásra indulunk, melynek során számtalan kalandot élünk majd át együtt. Az utazás során rengeteg érdekes dolgot tudhatsz meg magadról és a világról. Kezdetben meg szeretnék ismerkedni majd veled, mert igazán fontos számomra, hogy jól ismerjem útitársam. Minden érdekel, ami veled kapcsolatos, amit érzel, amit gondolsz, amiket szeretsz és azt is szeretném tudni, hogy mivel töltöd legszívesebben a szabadidődet. A kalandok során körbejárjuk a világot, ezért elengedhetetlen a közlekedési eszközök használata, így arra gondoltam, hogy együtt felfedezzük őket, a legegyszerűbbtől a legsuperszónikusabbig. Amikor már jól ismerjük a járműveket, a segítségükkel eljutunk a világ legtávolabbi pontjaira is. Figyelmeztetlek, hogy nagy kalandor hírében állok ám, ezért izgalmas élményekre számíthatsz. Az utazásunk során figyelek arra, hogy én egy kisegér vagyok, ám a kis társam ember, nektek pedig olyan dolgokra is szükségetek van, amikre nekem nincs. Előveszem hát a térképem és belekukkantok, hogy megtaláljam a pénz birodalmának rejtelseibe vezető titkos utat. A pénz birodalomból kifelé tartva elmélkedni kezdek. Pénz, pénzgondolkodom
- Na de az ugyan honnan van? Járjunk csak utána! Így máris kitűzőm a következő úti célunkat, mely a foglalkozások földjére vezet, ahol megismerkedünk érdekesebbnél érdekesebb munkákkal. A kalandozásunk befejezéséhez közeledve megkérlek majd, hogy újra mesélj magadról és az álmaidról.

Remélem a különleges utazás végére sok hasznos dolgot tudsz meg magadról és a világról!

Anett néni

Döntéseim

A győztesek nem adják fel!

Sárinak és Samunak számtalan különböző adottsága van. Sári nem túl sikeres mostanában. Samunak viszont egyre több és több dologban van sikere.

Ez miért lehet? Mit gondolsz?

1. Samunak mindig szerencséje van, Sárit viszont mindig elkerüli a szerencse.
2. Samu nem adja fel, ha valami nem sikerül elsőre.
3. Sári feladja a próbálkozást, ha valami nem sikerül neki elsőre.

Mit gondolsz? (Két válasz helyes)

Írd ide a számokat: _____

Ismersz olyan embereket, akik nem adják fel akkor sem, ha valami akadályba ütköznek, vagy nem sikerül nekik valami elsőre? Van ilyen példaképed?

Mikor, milyen helyzetben nem vagy hajlandó feladni (a dolgokat)?

Írj olyan kihívásokat, nehéz helyzeteket, amikor nem fogod feladni!

Emlékezz: a győztesek nem adják fel!

Én és akik fontosak számomra

1. Folytasd a megkezdett mondatokat!

A legszívesebben _____ töltöm az időmet.

_____ véleménye a legfontosabb számomra.

Egyáltalán nem érdekel, amit _____ mond nekem.

Ha szomorú vagyok, _____ tud megvigasztalni.

Amikor mérges vagyok, _____ nyugtat meg.

A titkaimat _____ mondom el.

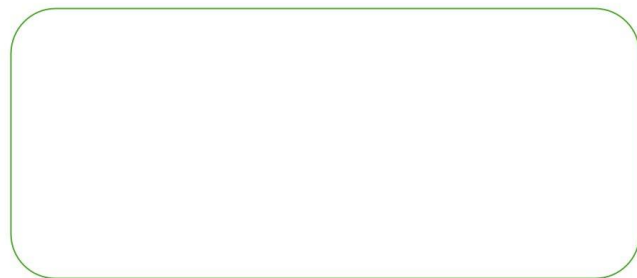
Az iskolában azt szeretem, ha _____.

Az iskolában azt nem szeretem _____.

Szívesen ülnék _____ mellett.

Szívesen játszanék _____.

2. Ismerkedés közben sétára indulsz egérbarátoddal. Egy rét közepén megláttok egy tavat, a fantáziák tavát. Ha belenézel meglátod azokat a családtagjaidat és barátaidat, akikkel legszívesebben töltöd az idődet! Rajzold le őket vagy írd le a nevüket, azoknak akiktől szívesen megtanulnál valamit!

3. Képzeld el, hogy megtanultad! Rajzold le magad, úgy ahogy a legboldogabb vagy!

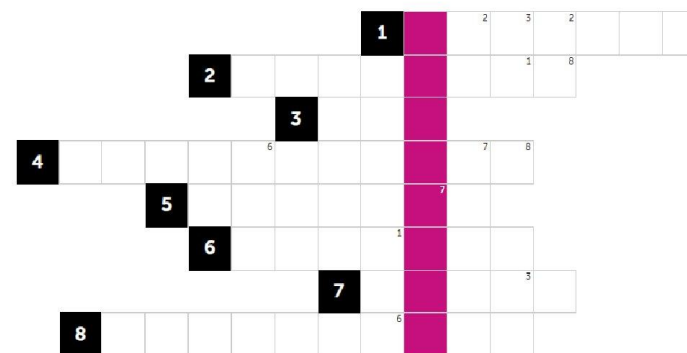
Én és az egészség

1. Mit tehetsz az alábbiak érdekében?

- ✚ Látás: _____
- ✚ Fogazat: _____
- ✚ Testsúly: _____
- ✚ Lelki állapot: _____

2. Milyen veszélyek leselkedhetnek az egészségedre? A megfejtéssel sok veszély elkerülhető!

1 Légutak ingerlése miatt keletkezik

2 Apró piros pöttyök a testen

3 Magas testhőmérséklet

4 Súlyos betegséget okozhatnak

5 Nátha, korona... Mik ezek?

6 Hirtelen sérülés

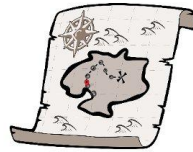
7 Megfázás vagy meghűlés más szóval

8 Betegségeket okoznak

Megfejtés: _____

Lélek szigete - ismerjük meg egymást

1. Keresd olyan szavakat, amelyek fontosak a lelki egészséghez!

Lélek sziget és a smiley-k

Színezd be a megfelelő smiley alatti négyzetet.				
Növények gondozása				
Olvadás				
Más nyelv tanulása				
Éneklés és zenélés				
Új dolgokat felfedezni a számítógépen				
Rajz és festés				
Kitalálni és mesélni				
Zenehallgatás				
Írás				
Kérdéseken gondolkodni				
Rejtvények megoldása				
Edzés				
Sütés és főzés				
Matekozás				
Tánc				
Kézműveskedés				
És valami más?				

Lélek sziget kincsei

Az
én
egészségem

Fontos számomra, hogy ...

Ezért figyelek
arra, hogy...

Szabadidőm

1. Válaszolj a kérdésekre!

Mit jelent számodra szabadidő? _____

Mennyi szabadidőd van hétköznap? _____

Mennyi szabadidőd van hétvégén? _____

Mit csinálsz ilyenkor? _____

Kivel töltöd legszívesebben a szabadidődet? _____

Mivel töltenéd legszívesebben az idődet?

Most

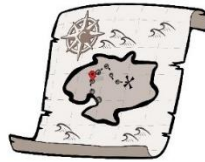
10 év múlva

Mit tanulnál meg legszívesebben?

Most

10 év múlva

Szabadidő a szabadban

1. Képzeld el, hogy van egy nap amikor nincs semmi feladatod, kirándulni szeretnél!
Hogyan tervezed meg ezt a napot?

Hogyan keresel kiránduló helyet? _____

Válassz ki egy neked tetsző kiránduló helyet! _____

Hogyan jutsz oda? _____

Mennyi időt vesz igénybe az utazás? _____

Mit kell magaddal vinned? _____

Hogyan tudsz tájékozódni? _____

Szabadidő, ahogy én képzelem

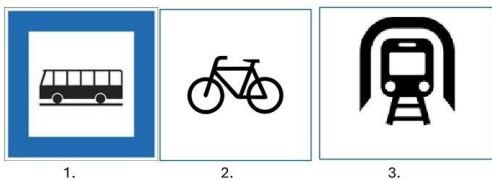
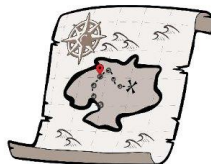

1. Tervezd meg álmaid szabadnapját! Használd a fantáziádat és az internetet vagy bármit, ami eszedbe jut!

Induljunk el otthonról!

1. Apajról indulva Budapestre utazunk.
Gondold végig, hogy autó nélkül, hogyan tudjuk ezt megtenni.
Állítsd sorba a használható közlekedési eszközöket!

Helyes sorrend: _____

Folytatjuk utunkat! Budapestről Franciaország fővárosába, Párizsba megyünk. Keressük meg a térképen!

Milyen eszközöket használhatunk az utazáshoz? _____

Párizsból Kína fővárosa, Peking az úticélunk. Keressük meg a térképen és soroljuk fel a lehetséges közlekedési eszközöket! _____

Én így szeretnék közlekedni!

1. Keresd meg a betűrácsban a járműveket!

T	S	U	T	R	O	L	I	M	O	T	O	R	F	U
Q	A	E	W	U	P	J	R	U	A	C	E	V	Y	P
Y	B	N	G	I	D	A	E	C	H	U	M	M	O	K
R	Y	K	K	W	B	U	S	Z	A	E	T	M	R	U
K	W	M	Z	K	A	R	Q	V	J	L	H	O	M	T
L	K	O	M	P	N	Y	D	V	O	P	X	K	L	Y
K	I	F	L	P	R	E	P	Ü	L	Ó	G	É	P	A
H	Ó	L	É	G	B	A	L	L	O	N	S	T	H	S
C	E	V	F	F	M	R	O	L	L	E	R	F	D	Z
S	H	I	Y	F	E	K	E	R	É	K	P	Á	R	Á
G	K	M	H	R	T	V	I	L	L	A	M	O	S	N
S	S	Q	É	Y	R	V	O	N	A	T	J	S	C	A
Z	S	C	V	J	Ó	Ú	R	H	A	J	Ó	E	L	W
H	Q	K	N	R	H	E	L	I	K	O	P	T	E	R
S	Á	R	K	Á	N	Y	R	E	P	Ü	L	Ó	Q	B

Sorold fel azokat a járműveket, amelyeken utaztál már!

Mi az, amit nagyon szeretnél kipróbálni? _____

Miért? _____

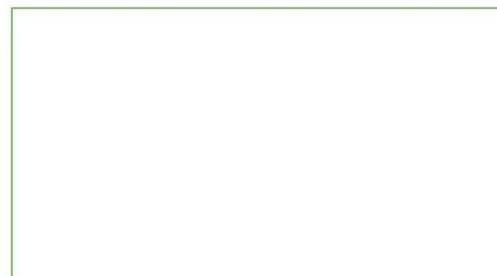
2. Képzeld el, hogy a világ összes járművét tudod vezetni!

Mivel utaznál elsőként? _____

Miért? _____

Hova utaznál? _____

Le is rajzolhatod!

Kitalálom és megtervezem!

1. Tervezzük utazást Mexikóba! Szerinted hol található?

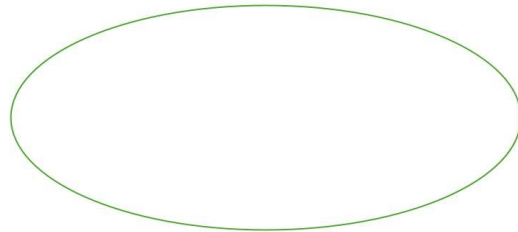
Hogy lehet odajutni?

Nézzük meg a GPS-en, hogy hány órára számíthatunk!

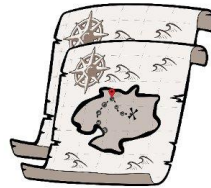
Válasszuk ki a közlekedési eszközöket!

Keressük meg az interneten, hogy mennyibe kerülnek a jegyek!

Rajzold le, hogy Te mivel utaznál legszívesebben!

Tegyük fel a térképre az útvonalat piros zsinórral! Majd miután megérkeztünk hallgassuk meg, hogy milyen zenét játszanak Mexikóban!

Csodahelyek

1. Keresd meg a betűrácsban Magyarország nevezetességeinek neveit!

Beszélgessünk róluk? Hol jártál már? Mit szeretnél mindenképpen látni?

Z	R	W	Z	S	S	L	M	O	H	A	C	S	D	L	Z	T	M	M	P
B	N	T	E	P	H	T	W	K	L	C	U	F	U	P	J	K	L	W	K
W	V	I	S	E	G	R	A	D	Q	S	V	I	N	H	B	R	R	Z	S
T	L	M	S	C	W	J	G	J	Q	E	F	F	A	B	I	A	G	P	D
K	E	K	E	S	T	E	T	Ó	F	P	C	T	D	J	A	M	Z	C	U
N	I	P	W	U	T	F	S	M	Q	P	P	Z	L	Y	S		R	J	N
E	F	B	O	R	Z	S	O	N	Y	K	C	B	V	R	F	S	U	H	A
M	O	T	B	Y	Y	V	J	T	M	Ó	J	K	M	Z	P	Z	N	D	K
Z	X	S	P	M	I	V	Q	M	K	B	J	Y	H	L	Y	A	B	D	A
E	V	K	B	D	V	O	G	Z	E	A	T	N	U	I	F	K	A	G	N
T	E	Z	U	K	I	R	A	L	Y	R	E	T	O	L	I	D	L	T	Y
I	L	H	D	S	O	P	R	O	N	L	E	J	P	A	O	É	A	I	A
	E	O	A	Y	X	Y	P	I	Z	A	S	C	K	F	O	K	T	S	R
M	N	R	I	O	O	X	C	V	I	N	Z	G	Ó	U	R	K	O	Z	I
Ú	C	T		O	Z	E	E	V	G	G	C	W	S	R	C	D	N	A	F
Z	E	O	V	A	I	S	Z	F	L	N	M	P	Z	E	N	W	P		F
E	I	B	A	Y	W	D	L	Q	O	C	N	Y	E	D	H	A	Z	T	T
U		Á	R	T	T	B	W	W	Z	L	I	O	G	P	K	V	D	Ó	N
M	T	G	S	E	V	V	R	D	E	R	A		S	Z	U	R	D	O	K
J	Ó	Y	Z	F	Z	S	Z	E	N	T	E	N	D	R	E	D	R	F	N

A hand-drawn map on a scroll. The map shows a path starting from a small red dot and leading to a treasure chest icon. There are some decorative elements like a compass rose and clouds on the scroll.

Nincs semmi, ami zavar vagy bánt!

Tiéd az egész lap! Alkoss! Hol vagy? Kivel vagy? Mit csinálsz? Milyen ruha van rajtad? Mit iszol? Mit eszel? Mit látsz magad körül?

ÉZZKÉSPN _____

TABÁNKARYK _____

2. Kösd össze a tárgyat azzal a címletű bankjeggyel, mellyel a legegyszerűbben ki tudod fizetni!

Emlékszel, hogy mennyibe került egy buszjegy? _____

Mennyit kell fizetni, ha hárman mentek? _____

Mire Budapestre értetek nagyon megszomjaztatok, vizet kell vásárolni. A víz 285 ft.

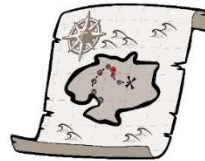
Mindhárman kérték egyet. Mennyit kell fizetnetek? _____

Metroval mentek a Dunáig. A Metro jegy 450 ft/db.

Mennyibe kerül három darab? _____

Számoljátok ki, hogy összesen mennyi pénzt költöttetek az utazás során!

Pénnz birodalom rejtclmei

1. A megismert idegen valuták közül melyik tetszik legjobban? _____

Miért? _____

2. Képzeld el, hogy végtelen sok zsebpénzed van! Mit vennél belőle? Gondolkodj okosan!

Az én pénzem

1. Tervezd meg a saját pénzedet! Készítsd el a tervét!

Mekkora? _____

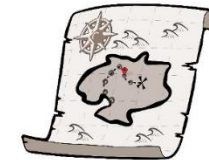
Milyen színű? _____

Milyen a formája? _____

Miből készült? _____

Mi van rajta? _____

Rajzold le!

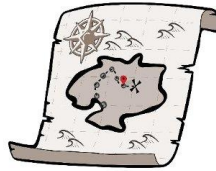
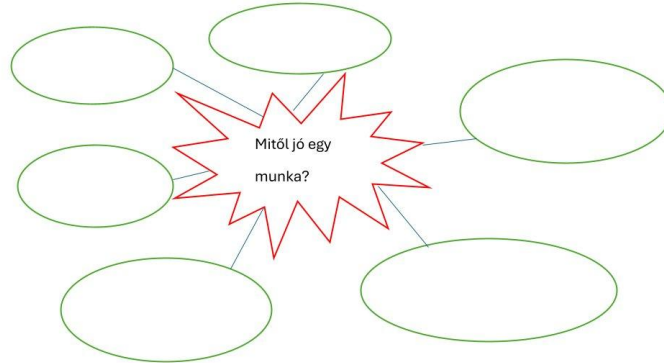

Foglalkozások földje

1. Mi anya és apa foglalkozása?

Milyen más foglalkozásokat ismersz?

2. Szerinted mik a legfontosabb dolgok, amikor az ember szakmát választ?

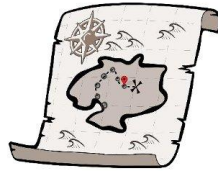
3. Gyűjts különleges szakmákat a szófelhőből!

Neked melyik tetszik legjobban?_

Miért?_

Szuper képességek, szuper munkák

1. Gondold végig, hogy miben vagy ügyes! Neked mik a szuperképességeid?

Szuperképességeim

_____	_____
_____	_____
_____	_____

2. Folytasd a mondatokat!

- ✚ Olyan munkát végeznék legszívesebben, ahol _____.
- ✚ Olyan munkát végeznék legszívesebben, amivel _____.
- ✚ Olyan munkát végeznék legszívesebben, amiben _____.
- ✚ Olyan munkát végeznék legszívesebben, ami _____.
- ✚ Számomra az a legfontosabb, hogy _____.
- ✚ A munkámban a legbüszkébb arra lennék, hogy _____.

3. Melyek azok a foglalkozások, amik szerinted legjobban illenek hozzád?

Foglalkozás	Megvannak a képességeim hozzá?		Megvannak benne a számomra fontos dolgok?	
	Igen	Nem	Igen	Nem
-				

Hogyan varázsoljunk a nemekből igenekeket?

L A U S

K A T T A R I S

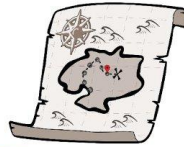
S G A Z M R L O

K I N A S C Á V G

Mik azok a képességeid, amiket neked fejlesztened kell, hogy álmaid munkáját végezhesd?

Szerinted mit kellene tenned ezért?

Álom meló

ÁLOM MELÓ

Hol van?

Kikkel dolgozol?

Mennyit keresel?

Hány napot dolgozol egy héten?

Mit csinálsz?

Mivel jutsz oda?

Van főnököd?

Milyen ruhában dolgozol?

Rajzold!

Tartalom

Döntéseim	3
Én és akik fontosak számomra	4
Én és az egészség	5
Lélek szigete - ismerjük meg egymást	6
Lélek sziget és a smiley-k	7
Lélek sziget kincsei	8
Szabadidőm	9
Szabadidő a szabadban	10
Szabadidő, ahogy én képzelem	11
Induljunk el otthonról!	12
Én így szeretnék közlekedni!	13
Kitalálom és megtervezem!	14
Csodahelyek	15
Az én csoda helyem	16
A pénz birodalma	17
Pézn birodalom rejtelsei	18
Az én pénzem	19
Foglalkozások földje	20
Szuper képességek, szuper munkák	22
Álom meló	24

A kiséger és Te a világ körül

Szia!

Szeretnék neked bemutatkozni! Lévi vagyok. Egy házi egér, latin nevem „mus musculus”. Úgy tartják, hogy a második legnagyobb számú emlősfajba tartozom az ember után. Én és a fajtársaim, mindig is az emberekhez közel laktunk. Egy csendes kis pajtában éldegéltem sokáig. Am esténként felosontam a gazdáék házába és szemügyre vettem az emberek életét. Láttam a kislány asztalán térképet, az apuka táskájánál csillogó pénzeket és hallottam, hogy este a fiúcska érzéseiről és a napi teendőiről beszélgettek. Egyszer aztán addig leselkedtem, hogy teljesen magával ragadott az emberek világa. Hajnalra túlcsoordult bennem a kíváncsiság és elindultam világot látni.

Most Téged is hívlak, hogy tarts velem, kedves kis barátom!

Nagy utazásra indulunk, melynek során számtalan kalandot élünk majd át együtt. Az utazás során rengeteg érdekes dolgot tudhatsz meg magadról és a világról. Kezdetben meg szeretnék ismerkedni majd veled, mert igazán fontos számomra, hogy jól ismerjem útitársam. Minden érdekel, ami veled kapcsolatos, amit érzel, amit gondolsz, amiket szeretsz és azt is szeretném tudni, hogy mivel töltöd legszívesebben a szabadidődöt. A kalandok során körbejárjuk a világot, ezért elengedhetetlen a közlekedési eszközök használata, így arra gondoltam, hogy együtt felfedezzük őket, a legegyszerűbbtől a legszuperszónikusabbig. Amikor már jól ismerjük a járműveket, a segítségükkel eljutunk a világ legtávolabbi pontjaira is. Figyelmeztetlek, hogy nagy kalandor hírében állok ám, ezért izgalmas élményekre számíthatsz. Az utazásunk során figyelek arra, hogy én egy kiséger vagyok, ám a kis társam ember, nektek pedig olyan dolgokra is szükségetek van, amikre nekem nincs. Előveszem hát a térképem és belekukkantok, hogy megtaláljam a pénz birodalmának rejtelseibe vezető titkos utat. A pénz birodalomból kifelé tartva elmélkedni kezdek.

Pénz, pénzgondolkodom

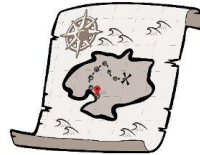
- Na de az ugyan honnan van? Járunk csak utána! Így máris kitűzöm a következő úti célunkat, mely a foglalkozások földjére vezet, ahol megismerkedünk érdekesebbnél érdekesebb munkákkal.

A kalandozásunk befejezéséhez közeledve megkérlek majd, hogy újra mesélj magadról és az álmaidról.

Remélem a különleges utazás végére sok hasznos dolgot tudsz meg magadról és a világról!

Anett néni

I./1 Döntéseim

🎧 Lévi megérkezett, hogy megismerjen Téged.

Dióból készült egérke átadása.

🎧 Először is arra kér, hogy válassz magadnak egy álnevet az utazásra!

munkafüzet első oldal

1. Dobj és mesélj!

🎧 Játsszunk egy játékot! Dobj a kockával! Mikor érzed, amit olvasol rajta? Mit szoktál tenni ilyenkor?

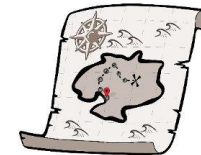
2. Tulajdonságaid

🎧 Adj magadnak egy ölelést! Készítsd el a Téged ábrázoló bábót! Szerepeljenek rajta azok a tulajdonságok, amelyek téged jellemeznek! Öleld meg a jó tulajdonságaidat, a rosszakat nyugodtan rejtsd a hátad mögé!

3. A győztesek nem adják fel!

🎧 Tölts ki a lapon található izgalmas feladatot!
Munkafüzet 3.o.
Füzet_UKids_Be A Yes_Anna_Gréti / 7.oldal

I/2. Én és akik fontosak számomra

🎧 Egércimborádnak nagy családja és sok barátja van.

Szereti őket és szívesen mesél róluk vicces történeteket, de most a te családjadra és barátaidra kíváncsi! Így a mai alkalommal a szeretteiddel foglalkozunk, hogy Lévi is megismerje a számodra fontos embereket.

1. Megkezdett mondatok

🎧 Fejezd be a lapon található megkezdett mondatokat!

munkafüzet 4./1.

2. Fantáziató

🎧 Ismerkedés közben sétára indulsz egérbarátoddal. Egy rét közepén megláttok egy tavat, a fantáziák tavát. Ha belenézel meglátod azokat a családtagjaidat és barátaidat, akikkel legszívesebben töltöd az idődet! Rajzold le őket vagy írd le a nevüket azoknak, akiktől szívesen tanulnál valamit!

munkafüzet 4/2.

3. Boldog vagyok

🎧 Képzeld, hogy megtanultad, azt, amit a tőba rajzoltál vagy írtál! Rajzold le magad úgy, ahogy a leboldogabb vagy!

munkafüzet 4/3.

I/3. Én és az egészség

 Az utazások és kalandok során nagyon fontos, hogy odafigyeljünk az egészségünkre. Nézzük csak meg, hogy mik azok a dolgok, amikre figyelnünk kell!

1. Mi tartozik az egészséghez?

 Vegyétek elő a tableteket és válogassátok szét, hogy mi az, ami fontos az egészség kapcsán és mi az, ami nem!

<https://learningapps.org/display?v=pg4m27g1524>

2. Mit teszel az egészséged érdekében?

 Te mit tehetsz az egészséged érdekében?

munkafüzet 5/1.

3. Milyen veszélyeket rejthet a közlekedés?

 Fejtsétek meg a keresztrejtvényt!

Ha megvagytok, nézzük sorban az előkerült fogalmakat!

munkafüzet 5/2.

II/1. Lélek szigete – ismerjük meg egymást

 Az ember egészsége nem csak a testi jóléten múlik.

Nagyon lényeges, hogy a lelkünk is rendben legyen. Ez kisegerünk számára is rendkívül fontos, ezért ezen a héten a Lélek szigetére utazunk.

1. Lelki egészség

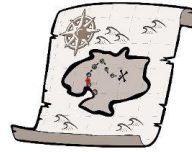
 Keress a szófelhőben olyan szavakat, amelyek fontosak a lelki egészségedhez!

munkafüzet 6/1.

2. Dobj és válaszolj!

 Dobj a kockával és válaszolj a kérdésekre! Ha olyat dobtál, amit már megválasztottál, akkor dobj újra!

kocka

II/2. Lélek sziget és a smiley-k

 A te kiséger pajtásod nagyon kíváncsi, így még többet szeretne megtudni rólad. Segíts neki, hogy minden lényeges információt begyűjthessen!

1. Tevékenységek

 Színezd ki az állítások mellett a négyzetet abban az oszlopban, ami azt jelöli, hogy mennyire szereted azt a tevékenységet!

munkafüzet 7/1.

A1_Be A YES Challenge_Students 2/ 6. oldal

2. Kedvenc tevékenység

 Rajzold le magad a kedvenc tevékenységed közben!

II/3. Lélek sziget kincsei

 Lévi most már egészen sok mindent tud az egészségedről. Segíteni kellene neki kicsit visszaemlékezni!

1. Egészséges életmód összegzése

 Beszéljük meg, hogy mi is az egészség!

2. Az én egészségem

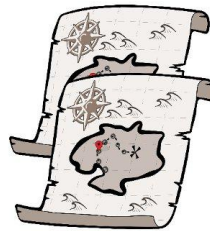
 Gondold végig, hogy mik azok a dolgok, amik számodra a legfontosabbak a Te egészségeddel kapcsolatban! A fontos dolgokat írd a jegyzetlapokra!

Majd azt is gyűjtsd össze, hogy mit tudsz tenni, hogy a számodra fontos dolgokat megőrizd vagy elérd!

munkafüzet 8.o.

III/1. Szabadidőm

🎧 Egérbarátunk nagyon szereti, amikor szabadideje van, ezért most bemutat neked számos lehetőséget a nagyvilágból!

1. Mit jelent a szabadidő?

🎧 Mi is az a szabadidő? Mit lehet akkor csinálni? Töltsd ki az első feladatot! munkafüzet 9/1.

2. Szabadidős tevékenységek

🎧 Ebben a pakli kártyajátékban szabadidős tevékenységek képeit és neveit kevertük össze. Keressük meg a párokat! (Ha nagyon ügyesek a gyerekek, memória kártyaként használjuk.)

Válaszd ki azt, amelyik legjobban tetszik neked! Meséld el, hogy miért választottad!

III/2. Szabadidő a szabadban

🎧 Lévi nagyon szeret kirándulni, imádja az erdei túrákat.

1. Kirándulás tervező

🎧 Képzeld el, hogy van egy nap, amikor nincs semmi feladatod, kirándulni szeretnél! Hogyan tervezed meg ezt a napot?

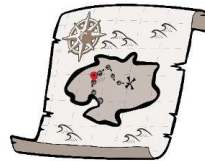
munkafüzet 10/1.

2. Ki mit csinál szabadidejében

🎧 Játsszunk egyet! Fogd meg az írólapot és írd rá a saját vagy valamelyik társad álnevét! Majd hajtsd be, add tovább! Most írd rá, hogy mit csinál! Hajtsd be és add tovább! Írj rá egy időpontot! Hajt és tovább ad! Most egy helyet írd rá! Hajt és tovább ad!

Na lássuk, milyen mókás programok lettek!

III/3. Szabadidő, ahogy én képzelem

🎤 Ma nagy szükségem lesz a fantáziádra!

1. Mondj egy szót!

🎤 A mai játékban kizárólag szabadidős tevékenységet lehet mondani!

2. Legmenőbb szabadnap

🎤 Képzeld el, hogy van egy nap, amikor bárhova mehetsz és bármit tehetsz! Mit teszel ezen a napon? Hova mész? Mivel mész? Kivel töltöd? Milyen ruhában vagy? Engedd szabadjára a fantáziádat!

A feladathoz internet használható!

munkafüzet 11.o.

IV/1. Induljunk el otthonról!

🎤 A közlekedés forgatagába érkeztek a kisegér barátoddal.

Itt aztán lesznek érdekes dolgok!

1. Közlekedés

🎤 Megnézünk egy videót, ami összefoglalja a közlekedésben résztvevő legfontosabb járműveket!

<https://www.youtube.com/watch?v=WBJRXy9vctc>

2. Tervezzünk utazást!

🎤 El kell jutnotok különböző helyekre! Töltsétek ki a feladatlapot!

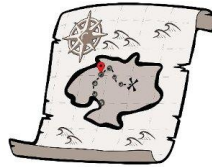
A feladathoz internet használható!

munkafüzet 12/1.

2. Térképre fel!

🎤 Tűzzük fel a térképre, a mai napon szereplő városokat és eszközöket!

IV/2. Én így szeretnék közlekedni

Busz, metró, villamos.... Na de vannak ám ezeknél érdekesebb járművek is!

1. Dobj és válaszolj!

Dobj a kockával és válaszolj a kérdésekre!

2. Szókereső

Keress különleges közlekedési eszközöket a betűrácsban! Ha elég kitartó v agy 20 darabot találhatsz!

munkafüzet 13/1.

3. Szuper sofőr!

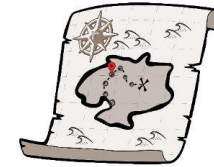
Képzeld el, hogy egy nap bármilyen járművet vezethetsz! Mi lenne az? Válaszolj a kérdésekre! Ha van kedved rajzold is le!

munkafüzet 13/2.

4. Térképre fel!

Tűzzük fel a térképre, a mai napon megismert közlekedési eszközöket!

IV/3. Kitalálom és megtervezem!

Lévinek nagy ötlete támadt! Kapaszkodj meg, mert nem semmi, amit kitalált!

1. Utazástervezés

Beszélgessünk róla, hogy hogyan is lehet megtervezni egy utazást!

2. Irány Mexikó!

Tervezzük meg egy utazást Mexikóba! Természetesen az internetet segítségül hívhatjuk! munkafüzet 14/1.

3. Füleket kinyitni!

Ha már megterveztük az utat Mexikóba, akkor képzeljük el, hogy ott vagyunk és hallgassunk meg egy igazi népzénét!

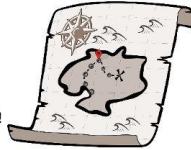
https://www.youtube.com/watch?v=uoXh_CzAo10&list=RDuoXh_CzAo10&start_radio=1&rv=uoXh_CzAo10&t=132

4. Térképre fel!

Tűzzük fel a térképre Mexikót!

V/1. Csodahelyek

🎧 Egerünk imádja a különleges helyeket! Neked is megmutat néhányat!

1. Magyarország

🎧 Keresd meg a betűrácsban Magyarország nevezetességeinek neveit!

Beszélgessünk róluk? Hol jártál már? Mit szeretnél mindenképpen látni?

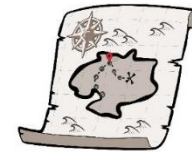
Munkafüzet 15/ 1.

🎧 Párosítsd a nevezetességek képeit a nevükkel!

<https://learningapps.org/display?v=pm0oxzwtc24>

V/2. Csodahelyek a Földön

🎧 Folytatjuk a kutatást a Föld nevű bolygón!

1. Csodahelyek a Föld bolygón

🎧 Párosítsd a Föld érdekességeit a róluk készült fotóval!

<https://learningapps.org/display?v=pj9zxinhn24>

2. Térképre fel!

🎧 Tűzzük fel a megismert csodahelyeket

V/3. Az én csodahelyem

 Ma a te kedvenc helyed a téma! Ehhez hallgassunk egy kis zenét is!

Relaxációs zene

1. Csodahelyem

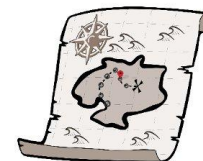
 Képzeld el, hogy felhőtlenül boldog vagy! Nincs semmi, ami zavar vagy bánt!

munkafüzet 16.o

2. Térképre fel!

 Ha a csodahelyed létező hely, akkor tűzzük fel a térképre!

VI/1. A pénz birodalma

 Az emberek életében a pénz fontos szerepet játszik.

Lévi és Te most a pénz birodalmába kanyarodtok

1. A pénz nem fán terem

 Mi is az a pénz és honnan van? Nézzük meg ezt a rövid videót!

<https://www.youtube.com/watch?v=cHlkA4aR5-0>

2. Fizető eszközök

 Mivel tudunk manapság fizetni? Összekeveredtek két fizetőeszköz betűi!

munkafüzet 17/1.

3. Forint

 Tableteket elő! Párosítsd össze a pénzérméket és bankjegyeket az értékükkel!

<https://learningapps.org/display?v=pmuss3zzn24>

4. Fizessünk praktikusán

 Kösd össze, hogy melyik terméket, melyik bankjeggyel vagy érmével tudnád legegyszerűbben kifizetni! Majd számoljuk össze egy utazás költségeit!

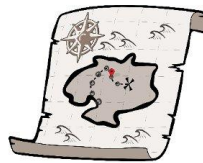
munkafüzet 17/2.

4. Térképre fel!

 Tűzzük fel a térképre a magyar forintot!

VI/2. Pénz birodalomra rejtelsei

 Az utazások során bizony más országokban is fizetnünk kell, mindenféle dolgokért. Lévi megmutatja neked, hogy hogyan.

1. Hogyan fizetünk külföldön?

 Beszéljessünk róla, hogy hogyan is tudunk más országban fizetni?

2. Idegen valuták

 Párosítsd össze az ismertebb országokat a jellegzetességeikkel és a pénznemükkel!
<https://learningapps.org/display?v=pmk469yqc24>

3. Kedvenc valutám

 Melyik ország pénze tetszik neked legjobban? Miért?
Munkafüzet 18/1.

4. Zsebpénz

 Neked van zsebpénzed? Mire költenéd, ha egyszer végtelen sok pénzed lenne?
Munkafüzet 18/2.

4. Térképre fel!

 Tűzzük fel a térképre a megismert pénzeket!

VI/3. Az én pénzem

 Mi lenne, ha saját pénzed lehetne...

1. Pénz, valuták

 Beszéljessünk róla, hogy mit is tudunk most a pénzről?

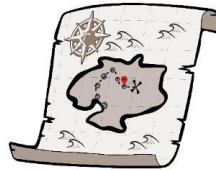
2. Az én pénzem

 Tervezd meg a saját pénzed! Engedd szabadjárá a fantáziád! Miből van? Milyen az alakja?
ha kész a terved rajzold le vagy ha lehetséges készítsd el!
Mutassátok meg a többieknek a saját pénzeteket
munkafüzet 19.o.

VII/1. Foglalkozások földje

 A pénz ugyan honnan van? Dolgozni kell érte!

De ugyan mit lehet a nagyvilágban dolgozni?

1. Ismert szakmák

 Mi a szüleid foglalkozása? Milyen szakmákat ismersz?

munkafüzet 20/ 1

2. Szakma választó

 Mik a legfontosabb szempontok, amikor egy ember szakmát választ?

munkafüzet 20/ 2

3. Különleges munkák

 Keress a szövegben különleges szakmákat!

munkafüzet 21/ 3

4. Szakma activity

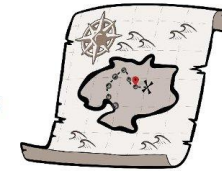
 Húzz egy kártyát és írd körbe nekünk a látott foglalkozást!

4. Térképre fel!

 Tűzzük fel a térképre azokat a szakmákat, amelyeket különleges helyen lehet végezni!

VII/2. Szuper képességek, szuper munkák

 Neked melyik szakma tetszik legjobban?

1. Szuperképességeim

 Mik az erősségeid, amikben igazán jó vagy?

Munkafüzet 22/1.

2. Számomra fontos, hogy....

 Folytasd a megkezdett mondatokat!

munkafüzet 22/2.

3. Hozzád illő szakma

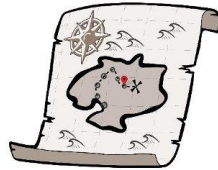
 Gondolkodj, melyik az a három szakma, ami leginkább illik hozzád!

munkafüzet 22/3.

4. Hiányzik valami?

 Mit kellene ahhoz tenned, hogy megvalósíthasd álmaid?

VII/3. Álom meló

🎙️ A mai alkalommal ismét a fantáziádra és

a kreativitásodra lesz nagy szükséged! Ugyanis Lévi egy csomó dologra kíváncsi, de leginkább arra, hogyan képzeld el az álmaid munkáját.

1. Álom meló

🎙️ Képzeld el, hogy álmaid munkáját végzed! Mit csinálsz? Hol vagy?

Munkafüzet 24.o.

2. Térképre fel!

🎙️ Ha valós helyen van álmaid munkája, tűzd fel a térképre!

VIII/1. Tanulni érdemes

🎙️ Rengeteg dolgot megtudtál már a világról és magadról is. Hogy érzed magad?

🎙️ Mire jó az iskola? Old meg a feladatot a tableten!

<https://learningapps.org/display?v=po9it1qpk24>

🎙️ Fogalmazd meg, hogy mi tetszett legjobban a foglalkozások során? Mi volt, ami nem tetszett? Mi az, amit észrevettél magadon mióta jársz a foglalkozásra? Válaszaid a tied egy cetlire, majd ragaszt a megfelelő helyre!

Tartalom

I./1 Döntéseim	3
I/2. Én és akik fontosak számomra	4
I/3. Én és az egészség	5
II/1. Lélek szigete – ismerjük meg egymást.....	6
II/2. Lélek sziget és a smiley-k	7
II/3. Lélek sziget kincsei	8
III/1. Szabadidőm	9
III/2. Szabadidő a szabadban	10
III/3. Szabadidő, ahogy én képzelem	11
IV/1. Induljunk el otthonról!.....	12
IV/2. Én így szeretnék közlekedni	13
IV/3. Kitalálom és megtervezem!	14
V/1. Csodahelyek	15
V/2. Csodahelyek a Földön	16
V/3. Az én csodahelyem.....	17
VI/1. A pénz birodalma.....	18
VI/2. Pénz birodalomra rejtelsei	19
VI/3. Az én pénzem	20
VII/1. Foglalkozások földje	21
VII/2. Szuper képességek, szuper munkák	22
VII/3. Álom melő.....	23
VIII/1. Tanulni érdemes	24

4. Kutatás eszközei

4.1. Megfigyelési jegyzőkönyv

Értékelés lap					
Megfigyelési jegyzőkönyv					
Aktív figyelem					
Pozitív visszajelzés (tanítónak, egymásnak , magának)					
Munkában való aktív részvétel					
Negatív érzelmek					
Sikerélmény					
Kíváncsiság	12345	12345	12345	12345	12345
Tanítói visszajelzés					
Pozitív légkör	1	2	3	4	5
Motiváció/ Kitartás	1	2	3	4	5
Együttműködés	1	2	3	4	5
Gyermek saját célkitűzése	1	2	3	4	5
Téma iránti érdeklődés	1	2	3	4	5
Önálló felismerések/ Probléma megoldás	1	2	3	4	5
Önértékelés	1	2	3	4	5

4.2. Iskolai motiváció kérdőív

ISKOLAI MOTIVÁCIÓ					
Minden állítás mellett jelöld a véleményedet az alábbiak szerint:					
5 = teljesen egyetértek					
4 = részben egyetértek					
3 = félig-meddig értek vele egyet					
2 = többnyire nem értek vele egyet					
1 = egyáltalán nem értek vele egyet					
1. Szívesen beszélgetek a szüleimmel arról, hogy mi történt az iskolában.	5	4	3	2	1
2. A legtöbb tanár minden diákkal, mindig igazságos.	5	4	3	2	1
3. Nekem fontosabb, hogy barátságos legyek a társaimmal, mint hogy versengjek velük.	5	4	3	2	1
4. Ha valamilyen tevékenységbe belemerülök, a szüleim nem zavarnak meg.	5	4	3	2	1
5. Sokszor annyira megragad, amit az iskolában tanulunk, hogy majd később is foglalkozni akarok vele.	5	4	3	2	1
6. Az iskola unalmas. (–)	5	4	3	2	1
7. Önmagam előtt is nagyon szégyellem, ha nem jól teljesítek az iskolában.	5	4	3	2	1
8. Nekem nagyon fontos, hogy a tanárain tudják, bennem bízhatnak.	5	4	3	2	1
9. A büntetés az iskolában mindig igazságtalan. (–)	5	4	3	2	1
10. A felnőttek túl sokat követelnek a fiataloktól, s nagyon kevés segítséget adnak cserébe.	5	4	3	2	1
11. Nagyon jól esik nekem, hogy érzem, a szüleim boldogok, ha jól teljesítek az iskolában.	5	4	3	2	1
12. Rossz érzés lenne, ha csalódást okoznék a tanáromnak.	5	4	3	2	1
13. Örülök, ha segíthetek társaimnak az iskolai munkában.	5	4	3	2	1
14. Nem szeretem, ha egyedül kell a feladataimon dolgozni. (–)	5	4	3	2	1
15. Az utolsó percig szoktam halogatni a házi feladat elkészítését. (–)	5	4	3	2	1
16. A legtöbb óra unalmas. (–)	5	4	3	2	1
17. Inkább bevallom, ha elkövettem valamit, mint hogy elleplezni próbáljam.	5	4	3	2	1
18. Ha hagynák a tanárok, hogy mindenki azt csináljon az iskolában, amit akar, jobban tetszene az iskola. (–)	5	4	3	2	1
19. Jobb, ha kijavíttatják a hibáimat, mint ha elnézik azokat.	5	4	3	2	1
20. A tanárain akkor sem elégedettek azzal, amit csinállok, ha nagyon igyekszem.	5	4	3	2	1

21. A szüleimet nem érdekli igazán, hogy mi történik velem az iskolában. (–)	5	4	3	2	1
22. Nagyon kevés az olyan tanár, akiért lelkesedni tudnék. (–)	5	4	3	2	1
23. Jó érzés, ha a társaim láthatják, hogy jól dolgozom.	5	4	3	2	1
24. Nem lehet a gyerekektől elvárni, hogy maguktól jó ötleteik támadjanak. (–)	5	4	3	2	1
25. Az iskolában sok olyat tanulunk, aminek az életben hasznát vesszük.	5	4	3	2	1
26. Szabadidőm nagy részében olyan dolgokra igyekszem rájönni magamtól, amik érdekelnek.	5	4	3	2	1
27. Ha megbíznak valamivel, azt mindig igyekszem olyan jól elvégezni, ahogy csak tudom.	5	4	3	2	1
28. Az iskolai szabályok általában helyesek, ésszerűek, mindig igyekszem betartani azokat.	5	4	3	2	1
29. Ha valami rosszat tettem, mindig kész vagyok vállalni a következményeket.	5	4	3	2	1
30. Nehezemre esik elviselni azt a nyomást, amit a tanárok gyakorolnak rám.	5	4	3	2	1
31. Szüleim segítségére, biztatására mindig számíthatok az iskolai munkámmal kapcsolatban is.	5	4	3	2	1
32. A legtöbb tanár nem veszi azt a fáradságot, hogy igazán jól elmagyarázza a dolgokat. (–)	5	4	3	2	1
33. Nem érdekel, hogy mások mit gondolnak rólam. (–)	5	4	3	2	1
34. Szüleim mindig fontosnak tartják a véleményemet.	5	4	3	2	1
35. Amit az iskolában tanulunk, annak valójában nemigen vehetem hasznát. (–)	5	4	3	2	1
36. Felélénkít, ha új dolgok tanulásába fogunk.	5	4	3	2	1
37. Mindig találok kifogást, ha nincs kész a házi feladatom. (–)	5	4	3	2	1
38. Ha nehéz az iskolai munka, általában abbahagyom az erőfeszítést. (–)	5	4	3	2	1
39. Valahogy mindig mentségeket kell keresnem. (–)	5	4	3	2	1
40. A szüleim túl sokat követelnek, s túl nagy nyomást gyakorolnak rám.	5	4	3	2	1
41. A felnőttek nem igazán igyekeznek megérteni a fiatalok érzéseit. (–)	5	4	3	2	1
42. Gyakran a tanár hibás abban, hogy az ember bajba kerül az iskolában. (–)	5	4	3	2	1
43. Úgy veszem észre, a többieknek elég nehéz jól kijönni velem. (–)	5	4	3	2	1
44. Jobban szeretem, ha magamnak kell rájönnöm, hogyan kell valamit megcsinálni.	5	4	3	2	1
45. Ha a feladat nehéz, hamar elvesztem az érdeklődésemet. (–)	5	4	3	2	1
46. Nagyon sok órát kifejezetten izgalmasnak, nagyon érdekesnek tartok.	5	4	3	2	1

47. Ha valamiben számíthatnak rám, mindig el is végzem.	5	4	3	2	1
48. Mindig nagyon igyekszem teljesíteni azt, amire megkérnek az iskolában.	5	4	3	2	1
49. Mindig kész vagyok vállalni a felelősséget azért, amit tettem, bármilyen következménnyel számolhatok.	5	4	3	2	1
50. A szüleim teljesen irreális követelményeket támasztanak az iskolai teljesítményemmel kapcsolatban.	5	4	3	2	1
51. Ha jól teljesítek az iskolában, a szüleim mindig kimutatják, hogy elégedettek velem.	5	4	3	2	1
52. A legtöbb tanár minden tanulónak igyekszik annyit segíteni, amennyit csak tud.	5	4	3	2	1
53. Ebben az iskolában jó viszony van a gyerekek között.	5	4	3	2	1
54. Túl sok mindennel kapcsolatban várják el azt, hogy magam jöjjek rá, magam oldjam meg. (–)	5	4	3	2	1
55. Nem bánom, ha nagyon keményen kell dolgoznom, ha közben fontos dolgokat tanulhatok meg.	5	4	3	2	1
56. Az iskolai munkát érdekesítőnek tartom.	5	4	3	2	1
57. Mindig igyekszem megfelelni a szüleim bizalmának.	5	4	3	2	1
58. Csak a gyenge emberek szeretik a szabályokat, a rendet. (–)	5	4	3	2	1
59. A lelkiismeretfurdalás még a szigorú büntetésnél is kínosabb.	5	4	3	2	1
60. A felnőttek mindig túl sokat várnak el a fiataloktól.	5	4	3	2	1

1. Mi az az 5 szó, ami először eszedbe jut a tanulásról?

2. A tanulás szerintem _____

3. Amikor tanulok, azt érzem, hogy _____

4. Mennyire szeretsz iskolába járni? 1 2 3 4 5

Miért? _____

4.3.Difer

Diagnosztikus fejlődésvizsgáló rendszer 4-8 évesek számára

TAPASZTALATI ÖSSZEFÜGGÉS-MEGÉRTÉS

5) Valahányszor elengedem a kezemben tartott radiót, mindannyiszor lecsik, de csak akkor.
(Csak-akkor feltétlenül és szülői/generál követelményű okból.)
Egy rádió kint az asztal tetején felelő utasításokat tartom. „Nézd csak ide! Elengedem a radiót és lecsik. Te is kiegészítod!”
Magyarázatuk, hogy a lecsikésben tartott radióval van szó. A lecsikés közben végig tartom a radiót az utasítások között!
(A gyakorlati foglalkozás előben az előzőekben még nem alakult ki.)

Ha a kezünkben tartott radiót elengedjük, akkor lecsik.
(N/C) Mit gondolsz, csak akkor csik le a radió, ha elengedjük?
(I/I) Ha elengedem a radiót, akkor biztos, hogy lecsik?
(O/E) Az elengedés miatt csik le a radió? igen
(M/N) Szerinted ha elengedem a radiót, akkor mindig lecsik? Vagy nem mindig?

6) Valahányszor nagy a kör, mindannyiszor valószínűleg fekete, de nemcsak akkor.
(Nemcsak-akkor feltétlenül és valószínűleg végzetési egyenlőség.)
„Nézd meg ezeket a köröket!” **Mutatjuk** van kicsiniek nagy és íves (fehér), kicsi és íves (fehér), kicsi és fekete, nagy és fekete.
„Most én feketén, te mutatd? Melyek a kicsi (fekete)? Melyek a nagy (fekete)?”

Ha a kör nagy, akkor lehet, hogy fekete.
(N/C) Mit gondolsz, csak akkor fekete a kör, ha nagy? (nemcsak akkor)
(I/I) Ha a kör nagy, akkor biztos, hogy fekete? (nem biztos)
(O/E) A nagy fekete körök a nagyságuk miatt feketék, vagy csak nagyok is meg feketék is?
(M/N) Szerinted mindegyik nagy kör fekete? Vagy nem mindegyik?

7) Valahányszor felbó van az égen, mindannyiszor valószínűleg esik az eső.
(Csak-akkor feltétlenül és valószínűleg végzetési egyenlőség.)
Magyarázatuk eh, hogy ha nincs felbó, akkor nincs esőfel esen az eső. A felbó azonban nem elég ahhoz, hogy esen az eső. A felbó csak le kell látni ahhoz, hogy eső legyen belőle.

Ha felbó van az égen, akkor esik az eső.
(N/C) Mit gondolsz, csak akkor esik az eső, ha felbó van az égen?
(I/I) Biztos, hogy esik az eső, ha felbó van az égen? (nem biztos)
(O/E) Van úgy, hogy akkor sem esik az eső, amikor felbó van az égen. Tehát azért esik az eső, mert felbó van az égen? Vagy nem azért?
(M/N) Szerinted amikor felbó van az égen, akkor az eső mindig esik? Vagy nem mindig?

8) Valahányszor valamely állat többé nem jut táplálékhoz, annak az állatnak a posztulása mindannyiszor bekövetkezik, de nemcsak akkor.
(Nemcsak-akkor feltétlenül és szülői/generál követelményű okból.)

Ha egy állat többé nem jut táplálékhoz, akkor éhen hal.
(N/C) Mit gondolsz, csak akkor pusztulnak el az állatok, ha nincs enyelésük? (nemcsak akkor)
(I/I) Biztosan elpusztulnak az állatok, ha többé nem jutnak táplálékhoz?
(O/E) Okozhatja éledelemhiány az állatok pusztulását? igen
(M/N) Szerinted mindig elpusztul az állat, amelyik többé nem jut táplálékhoz? Vagy nem mindig?

Diagnosztikus fejlődésvizsgáló rendszer 4-8 évesek számára

TAPASZTALATI KÖVETKEZTETÉS

SZERVEZÉS

A mérés egyéni vizsgálattal, elkülönített helyen történik. A gyerekek szemben ülünk, hogy ne tudja elolvasni a helyes válaszokat.

A következtetések mindegyikét külön-külön jól tagolva és hangsúlyozva felolvassuk, majd **néhány másodpercet várunk**, hogy a gyerek befejezze a felhagyott mondatot. A helyes kiegészítést zárójelben, dőlt betűkkel megadjuk.

ÉRTÉKELÉS

Ha a gyermek a helyes (a zárójelben megadott) kiegészítést mondja, akkor a „Fejlesztési mutató” megfelelő sorába pipál, ha hibás a válasz vagy nincs válasz, akkor kiegészítetünk. Ha a gyerek hibázik, a válasz után csak elfelejtve is beírhatjuk, de a helyes választ ne mondjuk meg. Töröljük rá a következő mondat felolvasására. A tesztvizsgálat mind a 16 mondatát fel kell olvasni, függetlenül attól, hogy helyes a válasz vagy nem.

INSTRUKCIÓ

„Most kiegészítőt jöhetnek fogunk játszani. Én elkezdek valamit mondani, de nem fejezem be. Amikor megállok, te rögtön fejezd be, amit én elkezdtem. Szóval mondjad, amit én kihagytam!”

PRÓBAFELADAT

„Minden gyerek szeret játszani. Panni gyerek, tehát... (szerep játszandó).”
„Ha szép az idő, akkor kirándulunk. Most nem kirándulunk, tehát... (nem szép az idő).”

Ha a gyermek nem tudja megmondani a hiányzó szavakat, mi megmondjuk, és újra felolvassuk a próbafeladatokat, várva a kiegészítést. Néhány esetben előfordulhat, hogy a gyerek a mondatok többszöri ismétlése után sem tudja, mit kell tennie. Ilyenkor is kezdjük meg a vizsgálatot.

I. RÉSZ

- Vagy nem eszem sok édességet, vagy meghízom. Most sok édességet ettem, tehát... *(meghízom).*
- Ha egy gyerek még nem jár iskolába, akkor sokat játszhat. Sanyi még nem jár iskolába, tehát... *(sokat játszhat).*
- Vagy kitakarítom a szobámat, vagy nem mehetek moziba. Most mehettem moziba, tehát... *(kitakarítottam a szobámat).*
- Minden kutya szereti a csontot. A Bodri kutya, tehát... *(szereti a csontot).*
- Ha nem vagyok ügyes, akkor az anyukám nem dicsér meg. Most az anyukám megdicsért, tehát... *(ügyes voltam).*
- Ha még éretlen az alma, akkor nem szedjük le. Most még éretlen az alma, tehát... *(nem szedjük le).*
- Ha a víz nem forró, akkor nem égeti meg a kezemet. Most a víz nem forró, tehát... *(nem égeti meg a kezemet).*
- Ha egy gyerek nem fogad szót, akkor megbüntetik. Jancsi nem bünteték meg, tehát... *(szót fogadott).*
- Vagy nem esik az eső, vagy nem szárazak az utak. Most nem szárazak az utak, tehát... *(esik az eső).*
- Vagy tanulunk, vagy sétálni megyünk. Most tanulunk, tehát... *(nem megyünk sétálni).*
- Ha vasárnap van, akkor nem kelek fel korán; és ha nem kelek fel korán, akkor jól kipihenem magam. Tehát ha vasárnap van, akkor... *(jól kipihenem magam).*
- Ha a golyónak eltörik a szárnya, akkor nem tud elrepülni. Most el tudott repülni, tehát... *(nem tört el a szárnya).*

A TAPASZTALATI ÖSSZEFÜGGÉS-MEGÉRTÉS FEJLŐDÉSE

Értékelés: 1 vagy 0 pont

A teszt- változat sorszáma	A tanuló sorszáma és nevének kezdőbetűi	1. Megbotlás vagy Radír				2. Forint vagy Kör				3. Eső vagy Felhő				4. Sérülés vagy Állat			
		N/	!/	O/	M/	N/	!/	O/	M/	N/	!/	O/	M/	N/	!/	O/	M/
		C	?	E	N	C	?	E	N	C	?	E	N	C	?	E	N
	1.																
	2.																
	3.																
	4.																

N/C = nemcsak akkor / csak akkor, !/? = szükségszerű / valószínű, O/E = okság / együttjárás, M/N = mindig / nem mindig

A TAPASZTALATI KÖVETKEZTETÉS FEJLŐDÉSE

Értékelés: 1 vagy 0 pont

A teszt- változat sorszáma	A tanuló sorszáma és nevének kezdőbetűi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
	1.																
	2.																
	3.																
	4.																

5. Törvényes képviselők részére készített dokumentumok

5.1. Kutatás ismertető

Tisztelt Szülő/Gondviselő!

Gyermeke tanítójával együtt úgy gondoljuk, hogy az Ön gyermeke magasabb teljesítményre lenne képes. Szeretnénk őt segíteni, rejtett képességeinek kibontakoztatásában. Pozitív hatással lehet eredményeire, ha részt venne egy olyan játékos foglalkozáson, mely az önálló tanulásra ösztönzi a gyermeket. A program alapja egy több éves nemzetközi együttműködés eredményeire épül.

Az ELTE Tanító szakos hallgatójaként a fenti program keretében kutatást végzek a gyermekek tanulási motivációja témában, melynek része a gyermekek számára szervezett kiscsoportos foglalkozás.

A foglalkozás 8 héten át tart, heti három alkalommal, melyek alkalmanként 20 perc elfoglaltságot jelentenek. A program részét képező játékos foglalkozás a gyermek tanulási idején kívül történik, arra semmilyen negatív hatással nincs.

Köszönöm, hogy hozzájárul gyermeke kutatásban való részvételéhez!

Kelt:.....

.....

Joóné Fekete Anett

5.2. Szülői beleegyező nyilatkozat

Szülői beleegyező nyilatkozat

Alulírott (szülő neve, lakcíme), hozzájárulok, hogy nevű gyermekem, a **Joóné Fekete Anett** ELTE Tanító szakos hallgató tanulási motivációval kapcsolatos tudományos kutatásában részt vegyen.

A kutatás részleteivel kapcsolatban minden tájékoztatást megkaptam és megértettem.

Hozzájárulok, hogy gyermekem 8 héten át, heti 3 alkalommal részt vegyen a kutatás alapjául szolgáló foglalkozásokon.

Tudomásul veszem, hogy gyermekem anonim (a saját nevétől eltérő kitalált névvel) formában szerepel a kutatási dokumentációkban. Gyermekemről és elkészült munkájáról kép felvétel készülhet, melyen a gyermek nem felismerhető. A képek felhasználása szigorúan kutatási céllal történik.

A foglalkozások tapasztalataiból származó eredményeket kizárólag kutatási célra használjuk, az iskola és az osztály sem kerül megnevezésre semmilyen formában sem.

Dátum

Szülő/Gondviselő aláírása

6. Záró interjúk

A fejlesztő pedagógus

„Régen a hátrányos helyzetű és a normál szociális helyzetben élő gyermekek között nem volt, a napjainkban tapasztalható nagymértékű különbség. Egyrészt, mert a hátrányos helyzetű családok is eljutottak a munkahelyek által üdülőkhöz, így a szerényebb körülmények között élő gyermekek is kitekinthettek olykor a megszokott környezetükön kívülre. Illetve a hátrányos helyzetben lévő szülők odafigyeléssel nevelték gyermekeiket. Fontos volt számukra a gyermekek oktatása, arra törekedtek, hogy minimum szakképesítést szerezzen csemetéjük. Ennek érdekében együttműködtek a pedagógusokkal, nem kérdőjelezték meg azok szakértelmét. Napjainkban a hatalmas szakadék tapasztalható a jó anyagi körülmények között élő és a hátrányos helyzetű tanulók között. Általánosan megfigyelhető, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek nagy százaléka szociálisan, kognitív képességekben, vállalkozói kompetenciában, kreativitásban és emocionálisan is elmaradnak a normál vagy a felett lévő anyagi körülmények között élő társaikhoz képest.

A motiváció számomra a pedagógusi pályám kezdetén ismeretlen volt. A gyermekek tanulni jöttek az iskolába, tudatában voltak vele, hogy ez a kötelességük. Ehhez nagy segítséget nyújtottak a szülők. Az utóbbi kb. 15 évben vált szükségessé ezzel a fogalommal foglalkozni az iskolákban. A családok egymáshoz képest megváltozott helyzete és társadalmi átalakulások miatt, a gyermekek természetes kíváncsisága gyenge, a jövőképük sivár, emiatt természetes következmény az iskolában tapasztalható érdektelenség.

Sajnos az eszközeink, a lehetőségeink és a forrásaink is csekélyek, ahhoz, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek lemaradását minimalizálni tudjuk. Fejlesztő pedagógusként, azt tapasztalom, hogy a fejlesztő csoportok létszáma túl magas, így kevés idő jut az egyéni fejlesztésre. Illetve igyekszünk a tantárgyi lemaradásokat korrigálni, ez sokszor a részképességek fejlesztésének hátrányára történik. A fejlesztő óráknak állandó csoportszoba vagy terem lenne ideális, ahol kéznél vannak legalább azok a minimum eszközök, amelyek rendelkezésre állnak.

Ezek összeségeként elmondható, hogy nem kifejezetten hatékony a jelenlegi fejlesztési rendszer. „

Az osztály tanító

„Pályám kezdeti időszakában a kisegítő tagozaton dolgoztam, melyben hátrányos helyzetű, sérült gyermekek oktatása zajlott. A differenciálás a mindennapok elengedhetetlen része, ha együtt oktatunk elsőtől nyolcadik évfolyamos tanulókat. Rengeteg kreativitást és türelmet igényelt a sikeres oktatás. Ám nem volt szükség különleges motivációs formákra. A gyermekek egyszerűen tanulni akartak tőlem. Mindemellett a szülői együttműködés is sokat segített, hiszen elfogadóak és segítőkészek voltak.

Ezzel szemben a mai integráció keretében történő motiválás jóval bonyolultabb feladat. Amíg a kisegítő tagozaton, bár 8 osztályfokon folyt a tanítás párhuzamosan, hasonló intellektussal rendelkező tanulókat kellett egyszerre aktív munkára bírni. Ezzel szemben az integrálással bekövetkezett helyzet jóval nagyobb odafigyelést igényel, hiszen egyszerre oktatunk enyhe értelmi fogyatékkal, kevert specifikus zavarral, halláskárosodással, látáskárosodással, pszichés zavarokkal rendelkező gyermekeket, olyanokkal, akik egészségesek, valamint átlagon felüli képességekkel rendelkeznek. Emellé társul a hátrányos helyzetű gyermekek esete, akik az alapvető tájékozottság hiányával indulnak el a magyar oktatási rendszerben.

A sikeres motivációs módszer egyénenként eltérő, így a mai heterogén osztályokban kifejezetten nehéz feladat.”

A két pedagógus egyetértett abban, hogy mindenképp szükséges az oktatásban egy olyan eszköz, amely még a felső tagozatba kerülés előtt fejleszti a gyermek tanulási motivációs képességét. Támogatják az általam megalkotott eszköz bevezetését, melynek megvalósítására két opció is rendelkezésre áll. Az egyik, hogy szakkör keretében, heti rendszerességgel lehetne foglalkozást szervezni a negyedik évfolyamos tanulók számára. A másik megoldás a Komplex Alapprogram keretébe ágyazás megvalósítása. Tekintve, hogy az adott intézmény a Komplex Alapprogram résztvevője, így az abban foglalt alprogramok közül az Életgyakorlat-alapú alprogram, amelynek leírása az alábbi szemléletet tartalmazza: a gyermek a kisebb-nagyobb rendszereiben (család, osztály, iskola, lakókörnyezet stb.) megjelenő, őt érintő témákban kerül megszólításra, így elkerülhetetlen, hogy komplexen, kognitív, affektív, szociális téren is megérintődjön és fejlődjön. Fontosnak tartjuk, hogy a gyerekek számára az egyén–család–osztály–iskola–lakókörnyezet–természeti környezet–munkaerő-piaci

környezet (egyre táguló) rendszereiben olyan tevékenységet szervezzünk, amely leköti őket, fokozza teljesítményüket, kitágítja érdeklődésüket és erősíti a nyitottságukat (Komplex Alapprogram, 2024)

Ebbe beilleszthető a „VilágutazÓra”.